CAMPUS VIRTUAL DE L'INVASSAT

Transversalització de la seguretat i salut en el treball en la formació primària, secundària i de batxillerat

MCV-210301

Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

MANUALS DEL CAMPUS VIRTUAL DE L'INVASSAT

Transversalització de la seguretat i salut en el treball en la formació primària, secundària i de batxillerat

Maig 2021

GENERALITAT VALENCIANA

INVASSAT
Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

Títol: *Transversalització de la seguretat i salut en el treball en la formació primària, secundària i de batxillerat*

Edició: maig 2021

Sèrie: Manuals del Campus Virtual de l'INVASSAT

Identificador: MCV-210201

Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT)
C/ València, 32. 46100 Burjassot
www.invassat.gva.es

GENERALITAT VALENCIANA

INVASSAT
Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

Per a citar aquest document:
INSTITUT VALENCIÀ DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL (INVASSAT). *Transversalització de la seguretat i salut en el treball en la formació primària, secundària i de batxillerat* [en línia]. Burjassot: INVASSAT, 2021. 45 p. [Consulta: dd.mm.aaaa]. Disponible en XXXX. (MCV-210301)

Contingut

Objectiu, 1. – Introducció, 1. – Antecedents, 2. – Mapa conceptual, 3. – La formació en valors, 4. – La seguretat: un valor educatiu, 5. – la seguretat i salut en el treball com a matèria transversal en l'ensenyament oficial, 7. – La salut en el treball i a l'escola, 9. – El context social de la salut laboral: la gestió de la prevenció, 11. – Qui ens pot ajudar, 30. – Les mesures d'emergència i plans d'autoprotecció en centres educatius, 36. – Referències normatives i tècniques, 43.

e-formació

Els Manuals del Campus Virtual sistematitzen els continguts formatius que l'INVASSAT posa a la disposició de la societat valenciana a través de la plataforma e-formació de la Generalitat.

1. OBJECTIU

El present curs té com a objectiu principal conscienciar el personal docent de la necessitat d'integrar a l'aula, en la impartició de les seues respectives matèries i de manera transversal, el valor de la seguretat i la prevenció de riscos laborals, de manera que l'alumnat puga interioritzar a través de tota la seua etapa formativa aquest valor i l'aplique de manera natural en el futur, quan s'incorpore al mercat laboral. D'altra banda, també es pretén donar les principals claus que han de guiar aquesta transversalitat.

2. INTRODUCCIÓ

Un dels pilars en els quals es fonamenta la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL d'ara en avant), és la integració de la prevenció de riscos en el si de les organitzacions, tant horitzontalment (en tots els seus processos), com verticalment (en tota la seua estructura jeràrquica). Ara bé, és possible aquesta integració quan encara no s'ha aconseguit una ***cultura preventiva*** en el si de la nostra societat? La realitat s'obstina a mostrar-nos que no. A pesar que en els últims anys (a partir de la publicació de l'LPRL) s'han destinat al nostre país una quantitat de recursos sense precedents: comptem amb un patrimoni jurídic ampli i modern, existeix en el mercat una quantitat important de recursos preventius, tant públics com privats, s'ha fet un esforç extraordinari de formació, l'activitat inspectora ha redoblat esforços, etc.; no obstant això, les fredes dades de sinistralitat laboral ofereixen una realitat que dista molt encara de la dels països més avançats del nostre entorn.

Si definim cultura com el conjunt de maneres de vida i costums, coneixements i grau de desenvolupament artístic, científic, industrial, en una època, grup social, etc., segurament coincidirem que la nostra societat no té maneres de vida i costums preventius consolidats. Ara bé, on i quan s'aprenen i interioritzen les maneres de vida i costums? La resposta sembla clara: des de la infància i en els àmbits de l'escola i la família, fonamentalment.

Existeix perquè, i així s'assumeix en diferents fòrums, consciència de la importància i necessitat d'actuar des de l'educació oficial i al llarg d'aquesta, de sembrar per a poder recollir una bona collita, aconseguir persones treballadores, personal tècnic i directiu i empresaris i empresàries implicats en la seguretat i salut laboral per convenciment intern forjat al llarg de tota la seua etapa d'aprenentatge i des de la infància. No obstant això, molt poc s'ha fet en aquest sentit al nostre país.

3. ANTECEDENTS

Els nostres governants també assumeixen aquesta falta de cultura preventiva, com així es posa de manifest, tant en la publicació de la Llei 54/2003, de reforma del marc normatiu en matèria de prevenció de riscos laborals, com en l'objectiu 4 de l'Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el Treball (2007-2012), que porta per títol: "Desenvolupar i consolidar la cultura de la prevenció en la societat espanyola", en la qual s'indica textualment:

> La política educativa ha d'exercir un paper molt actiu en la conscienciació i sensibilització de la societat en la prevenció de riscos laborals. Amb aquesta finalitat, s'impulsarà, de manera sostinguda en el temps, el tractament de la prevenció de riscos laborals en els diferents nivells del sistema educatiu (ensenyament primari, ensenyament secundari i batxillerat), prestant-se especial atenció a la formació del professorat i al disseny de materials didàctics adequats. (INSHT, 2011, p. 31)

El reconeixement de la importància de la inclusió de continguts de seguretat i salut laboral en el sistema educatiu no és per descomptat nou, així per exemple la recomanació R31 de l'OIT sobre la prevenció dels accidents del treball, publicada en 1929, recull en el seu apartat número 13 que:

> Per raó de la importància de l'obra educativa i per a donar una base sòlida a aquesta obra, la Conferència recomana que els membres introduïsquen en els programes de les escoles primàries algunes lliçons que servisquen per a inculcar en els xiquets l'hàbit de la prudència, i en els cursos posteriors, nocions sobre la prevenció dels accidents i els primers auxilis en cas d'accident. Les escoles professionals, qualsevol que siga la seua categoria, haurien d'oferir un ensenyament metòdic de la prevenció contra els accidents de treball i convindria que en aquests es cridara l'atenció dels deixebles sobre la importància d'aquesta prevenció, tant des del punt de vista econòmic com des del punt de vista moral. (ORGANITZACIÓ INTERNACIONAL DEL TREBALL [OIT], 1929)

4. MAPA CONCEPTUAL

Figura 1. Mapa conceptual

5. LA FORMACIÓ EN VALORS

La paraula ***valor*** ve del verb llatí *valere* que significa estar bé, tindre salut, vigor, força, energia. Un valor és una cosa que *està bé*, que posseeix aquestes característiques, alguna cosa que s'imposa per si mateix però que requereix una interiorització desitjable.

Des del punt de vista socioeducatiu, els valors són referents que orienten el comportament humà cap a la transformació social i la realització de la persona. El valor es constitueix per tant com una referència que condueix a les persones en les seues activitats i comportaments quotidians per a la consecució d'aquest. En definitiva, dels valors es deriven unes actituds que poden operativitzar-se a través de normes desitjables de comportament.

Si bé s'accepta que és la família l'escenari privilegiat per a la formació en valors, aquesta apareix com una clara exigència de la societat al sistema educatiu. Això és degut, d'una banda, al caràcter massiu de l'escola i el seu potencial impacte social i d'altra banda al fet que la formació en valors requereix un procés educatiu intencionat i sistemàtic.

D'altra banda, resulta inevitable que l'escola transmeta i forme en valors. El professorat transmet de manera implícita unes actituds i valors amb el seu comportament a l'aula. El problema resideix en què, si l'escola no es proposa explícitament la formació en valors, s'arriba a una situació en què se simula una falsa neutralitat. La formació en valors ha de promoure el desenvolupament de la capacitat individual de formular judicis morals i d'actuar en conseqüència, sent aquest un plantejament que és l'antítesi mateixa de l'adoctrinament. No obstant això, encara que semble contradictori, formar en valors no implica una neutralitat en valors, és a dir, no és possible concebre un procés de formació en valors que no assumisca un determinat marc de valors com a referència. Per a això l'escola ha de crear contextos participatius i democràtics i una relació de cooperació entre professor o professora i alumne o alumna.

L'escola, tradicionalment, ha accentuat l'aspecte cognoscitiu per damunt de l'afectiu i el psicomotor. No obstant això, la tasca d'educar implica que, a més d'ensenyar conceptes i procediments, s'ensenyen valors que dirigisquen a l'alumnat cap a comportaments desitjables.

Com a conseqüència, han de dissenyar-se situacions d'aprenentatge que permeten una participació activa de l'alumnat, possibilitant la interiorització dels valors com a referents de la vida social i personal 'aquests.

No obstant això, la formació en valors a l'escola té una sèrie de barreres o condicionants que caldria tindre en compte i salvar, com són:

- El fet que els fonaments teòrics dels processos de formació en el terreny socioafectiu s'han desenvolupat molt menys que els corresponents als processos formatius en el terreny cognoscitiu. Existeixen, per tant, *agafadors* menys sòlids per als plantejaments pedagògics de la formació en valors.

- El fet que, en la formació en valors, el paper del docent és clau, i en general els docents no han rebut una educació sistemàtica d'aquesta naturalesa; generalment, la formació del professorat s'ha centrat a dotar-lo d'eines que li permeten explicar continguts de tipus conceptual o procedimental.

- La formació en valors s'adquireix a conseqüència del que es pot exercitar i practicar. Això significa que a l'interior de l'aula com de l'escola en tant institució, es visquen quotidianament estils de relació interpersonal i de presa de decisions congruents amb els propòsits perseguits.

- La magnitud de les exigències socials que es plantegen a l'escola. Aquestes exigències són en general massa ambicioses, es plantegen a vegades de manera abstracta i difícilment poden convertir-se en objectius avaluables.

- L'escola no pot per si sola. L'escola ha de desenvolupar la seua capacitat d'estrényer vincles amb entitats o institucions socialitzadores de la comunitat amb les quals és possible fer-ho. Però també implica la necessitat que l'escola introduïsca sistemàticament el que ocorre en la societat com a objecte d'anàlisi i com a problema al qual convé buscar-li solució col·lectivament.

6. LA SEGURETAT: UN VALOR EDUCATIU

Ara mateix, la immensa majoria d'alumnes i alumnes ixen al mercat de treball després d'acabar la seua etapa escolar obligatòria sense haver sentit una sola paraula sobre seguretat i salut laboral i, són precisament ells, els més joves i vulnerables, els de menor formació, els primers que s'enfrontaran amb situacions de risc en la seua incorporació al món del treball. Però no sols això, sinó que també molts dels nostres futurs empresaris i empresàries, personal directiu i tècnic d'empreses passaran pel sistema educatiu igualment sense haver adquirit de manera natural consciència de la seguretat i salut com un valor a aconseguir.

En el currículum de l'ensenyament secundari obligatori trobem una sèrie d'àrees transversals que contribueixen a l'assoliment de valors com la solidaritat, la llibertat, la tolerància, el respecte al medi ambient, etc. No obstant això no trobem cap referència explícita a un nou valor emergit del món laboral, en el qual acabaran els nostres joves, com és la seguretat i salut en el treball. A penes es troba alguna referència en relació amb les normes de seguretat i salut en algun bloc de continguts, bàsicament en assignatures de tecnologia.

La seguretat i salut laboral s'ha abordat sempre en la formació oficial de manera puntual, normalment en forma de campanyes informatives, pràcticament en totes les comunitats autònomes, com la que pot veure's en aquest vídeo de la Junta d'Andalusia, la qual és una de les campanyes pioneres al nostre país.

D'altra banda, l'alumnat beu de l'entorn i si en aquest entorn no troba l'acció segura, poc podrà adquirir-la, repetir-la, fer-la seua, fixar-la i manifestar-la permanentment; tinguem en compte que la mateixa dinàmica escolar genera una sèrie de situacions que poden provocar alteracions a la salut, tant del professorat com de l'alumnat. Quan aquest troba en l'entorn contravalors són també absorbits de la mateixa manera. Un contravalor pot ser un anunci televisiu que potencie la inseguretat en conduir un automòbil o la imitació d'un model social insegur o no saludable.

No obstant això, tampoc es tracta de crear una censura que impedisca que l'alumnat observe la realitat del que els envolta sinó que es tracta d'oferir una visió crítica d'aqueixa realitat potenciant la seua capacitat de discerniment.

El concepte de salut ha d'abastar aquelles situacions quotidianes de la vida de les persones que, pel temps en què es troben immerses en aquestes (hores lectives i d'estudi tant de professors com d'alumnes) tenen un efecte ampli sobre la salut de les persones. Fins fa relativament pocs anys, el concepte de seguretat i salut s'aplicava únicament a professions que podríem anomenar d'alt risc.

No obstant això, la dinàmica escolar genera una sèrie de situacions que provoquen alteracions en la salut, tant física com psicològica, del professorat i de l'alumnat, com per exemple:

- alteracions de la veu
- problemes de visió
- problemes de columna
- problemes d'estrés laboral (síndrome de *burnout* o estar cremat) a causa de les exigències de la societat, escàs reconeixement personal, etc.
- problemes d'ansietat derivats de la competitivitat i de l'estrés de la sobrecàrrega de treball
- altres de les pròpies que poden localitzar-se en tallers, laboratoris, etc.

INFORMACIÓN

MARTES, 1 DE FEBRERO, 2011 | 21

Provincia

Herido grave al quemarse la cara en clase de Química por una explosión accidental

▶ El joven estudiante de 15 años fue trasladado en helicóptero medicalizado al Hospital General de Alicante

Pinoso

EFE/P. G.

■ Loci instituto de Educación Secundaria José Marhuenda de Pinoso vivió ayer un gran susto que, a buen seguro, alumnos y profesores tardarán en olvidar. Un joven de quince años de edad, alumno de tercer curso de la ESO, resultó herido de gravedad cuando, estando en clase de Química, se produjo una explosión accidental y se quemó la cara, según informaron ayer fuentes de la Guardia Civil. Por el momento no han trascendido las causas que provocaron que se produjera la explosión en plena clase ni el tipo de materiales que los alumnos habrían estado manipulando para la realización de algún experimento. Este joven fue el único estudiante que en principio, según se ha informado, sufrió algún tipo de heridas o quemaduras como consecuencia del fatal accidente.

El joven herido fue trasladado en primera instancia al centro de salud de Pinoso, según pudo saber este periódico, pero dada la gravedad de las quemaduras fue trasladado en un helicóptero medicalizado al Hospital General de Alicante. No obstante, y pese a la alarma inicial, las quemaduras revestían menor gravedad de lo que inicialmente se llegó a temer. Todo parece indicar, a la espera de conocer la evolución del joven, que el suceso se quedará en un gran susto. El joven, aunque estudia en el instituto de Secundaria de Pinoso reside en la próxima localidad de Algueña.

De momento se desconocen las causas que provocaron el fatal accidente en el instituto de Secundaria José Marhuenda

El centro hospitalario constató ayer que las quemaduras eran de menor gravedad de lo que en principio se llegó a temer

7. LA SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL COM A MATÈRIA TRANSVERSAL EN L'ENSENYAMENT OFICIAL

L'ensenyament transversal en matèria de seguretat i salut laboral ha de configurar-se en l'actual currículum educatiu, a través d'uns temes formatius que responen a una problemàtica social molt concreta com és l'alta sinistralitat laboral del nostre mercat de treball, fruit en gran part d'una absència generalitzada de valors preventius en aquest.

Ara bé, la formació en seguretat i salut com un valor a través de la transversalitat pot haver de salvar una barrera important si aqueix valor no té el seu espai o ratificació en la societat actual i, més concretament, en el mateix centre escolar com pot formar un mestre o mestra en el valor de la seguretat i salut laboral quan no es viu aquest valor en el quefer diari del mateix col·legi i en el dels mateixos ensenyants com a persones treballadores?

Afortunadament, actualment comencem a jugar amb una mica d'avantatge perquè, són molts els esforços que tots els agents implicats estan posant sobre la taula i és molta la implicació i exigència de l'administració pública. Actualment no hi ha ningú que discutisca la necessitat d'abordar i actuar en matèria de prevenció de riscos laborals per a reduir els inassumibles índexs de sinistralitat laboral i per a millorar les condicions de treball en el món laboral.

En definitiva, comencem a estar en condicions de salvar la contradicció entre els valors de seguretat i salut que des del plantejament transversal s'intenta promoure en els nostres joves i els valors de la societat de la qual l'escola forma part. En cas contrari, correríem el risc que alumnes i alumnes processaren aqueixa informació contradictòria i aprengueren a viure en aqueixa dualitat, és a dir, separant la seguretat i salut en l'àmbit de l'escola de la seguretat i salut en l'àmbit de la societat i del treball.

La transversalitat té unes característiques pròpies, a saber:

- el seu propi caràcter transversal decideix el fet que aquestes matèries no apareguen associades a alguna àrea de coneixement, sinó a totes elles;
- la indubtable rellevància social de les qüestions o problemes que les integren;
- la ineludible càrrega valorativa, que el seu tractament comporta.

Els ensenyaments transversals impregnen el currículum establit en les diferents àrees, fins al punt que manca de sentit que el professorat es plantege si està desenvolupant una àrea determinada o un tema transversal concret.

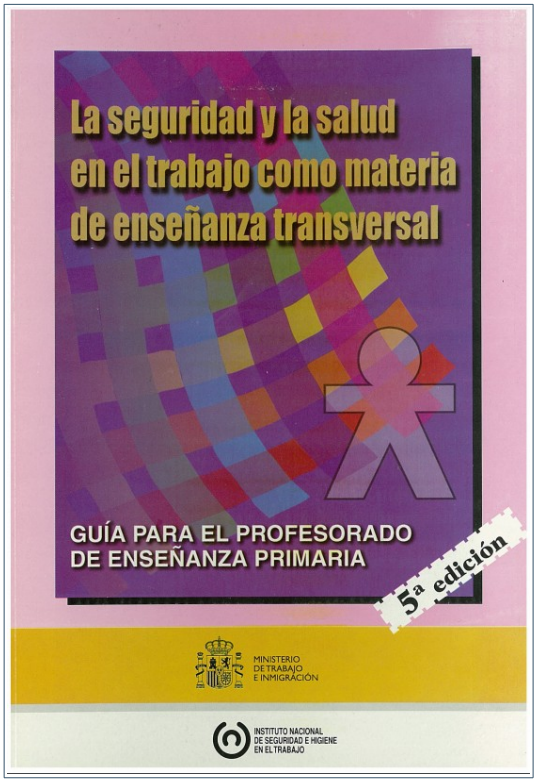
☞ **MIRA EN EL PORTAL INVASSAT.GVA.ES**
Centre de Documentació > Escola de prevenció

La integració de la transversalitat en matèria de seguretat i salut en el treball en el currículum de l'ensenyament primari, secundària i batxillerat ha d'aconseguir-se segons els principis:

- no poden quedar en el mer paper de les intencions;
- no han de quedar com un tractament opcional per cap dels docents;
- no es pot, de cap manera, pretendre que els temes transversals es convertisquen en noves matèries curriculars amb un espai, un temps i una seqüenciació;
- en conseqüència, han d'organitzar-se les àrees de coneixement entorn de nuclis d'interés sociomoral i, en concret, entorn de la seguretat i salut laboral com a matèria transversal.

En definitiva, això suposa combinar coneixements propis de diverses àrees de coneixement amb elements quotidians vinculats al món de la seguretat i salut en el treball.

Com a conseqüència, ja que l'ensenyament transversal en matèria de seguretat i salut en el treball ha d'impregnar tota l'acció educativa, aquesta constitueix una responsabilitat de tota la comunitat educativa i, molt especialment, de l'equip docent. Per tant, aquest ensenyament transversal ha d'estar present en el projecte educatiu del centre, en el projecte curricular d'etapa, en les programacions d'àrea i en les programacions d'aula.

Es recomana la lectura per a consulta dels documents publicats per l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball: *La seguretat i salut en el treball com a matèria d'ensenyament transversal: guia per al professorat d'ensenyament primari* (2008) i *La seguretat i salut en el treball com a matèria d'ensenyament transversal : guia per al professorat d'ensenyament secundari* (2002). En tots dos documents es recullen de forma àmplia propostes interessants d'activitats

d'ensenyament de la seguretat i salut en el treball de manera transversal, tant en l'ensenyament primari com en la secundària.

8. LA SALUT EN EL TREBALL I A L'ESCOLA

L'objectiu que es pretén és que l'ensenyament en salut laboral de manera transversal servisca a l'alumnat perquè es prepare i s'esforce a viure la salut com un valor social i perquè siga conscient del problema que constitueix la pèrdua de la salut, tant en la seua vida quotidiana com en la seua incorporació al món laboral, a causa d'accidents laborals o malalties professionals.

Concepte de salut

L'OMS defineix en 1946 la salut com "**l'estat de benestar físic, mental i social complet**" i no merament l'absència de malaltia o malaltia.

Concepte legal d'accident de treball

Tota lesió corporal que el treballador patisca amb ocasió o a conseqüència del treball que executa per compte d'altri.

Des del punt de vista preventiu: es tracta d'un succés anormal, no volgut ni desitjat, que es presenta de manera brusca o violenta i inesperada, encara que normalment és evitable, causant lesió a les persones

Concepte legal de malaltia professional

Aquella malaltia contreta a conseqüència del treball executat per compte d'altri, en les activitats especificades en el quadre de malalties professionals i que és provocada per l'acció d'elements o substàncies que en aquest quadre s'indiquen per a tota malaltia professional.

TANT ELS ACCIDENTS DE TREBALL COM LES MALALTIES PROFESSIONALS SÓN UN SENYAL DE FRACÀS DES DEL PUNT DE VISTA PREVENTIU

La millora de la salut de les persones pot veure's des de tres punts de vista:

- **Preventiu**: en el món laboral es posa l'accent en les mesures preventives ("prevenen accidents i malalties professionals").
- **Promoció de la salut**: es fonamenta a capacitar a les persones o col·lectius perquè adquirisquen hàbits de vida saludables. Això ha donat lloc al concepte d'**educació *per a la salut***.
- **Tractament**: quan s'intenta recobrar la salut perduda.

Educació per a la salut

És tota aquella combinació d'experiències d'aprenentatge planificades i destinades a facilitar els canvis voluntaris de comportament saludables.

En definitiva és una combinació d'activitats d'informació i educació que porta a una situació en la qual la persona desitge estar sana, sàpia com aconseguir la salut, faça el que puga individual i col·lectivament per a mantindre la salut i busque ajuda quan ho necessite.

Ha de fer èmfasi en els avantatges dels comportaments saludables

Hàbits i estils de vida saludables

- ☞ Vacunar-se a temps
- ☞ Alimentar-se de manera saludable
- ☞ No fumar
- ☞ No beure
- ☞ Poder dir no a les drogues
- ☞ Tindre moments d'oci
- ☞ Augmentar l'autoestima
- ☞ Fomentar l'harmonia en les relacions amb els altres
- ☞ **La seguretat és el primer, en la llar, en el lloc de treball, a l'escola, en l'automòbil, en l'oci, etc. Molts problemes greus de seguretat són fàcilment evitables seguint normes senzilles de seguretat**

Els mètodes per a l'ensenyament de la salut tant en l'ensenyament primari com en la secundària han de:

- proveir un aprenentatge actiu;
- reforçar els valors individuals i grupals;
- promoure el desenvolupament d'habilitats, sobretot socials;
- anar dirigits també cap a les influències socials i dels mitjans de comunicació de masses.

Les persones adolescents solen donar més importància a la informació obtinguda en el seu grup que a aquella que ve de dalt. L'alumnat ha de fer seua l'activitat d'aprenentatge i el personal educador ha de representar el paper de facilitador d'aquest aprenentatge, utilitzant mètodes participatius.

AQUESTS MÈTODES HAN D'INCIDIR EN LA RESPONSABILITAT, L'AUTOESTIMA I LA PRESA DE DECISIONS I HAN DE FACILITAR LA PRÀCTICA DE LES HABILITATS APRESES

9. El context social de la salut laboral: la gestió de la prevenció

Els principals objectius a aconseguir en aquest apartat són:

- conéixer l'àmbit en què es mou la seguretat i la salut laboral;
- entendre la gestió de la prevenció com una eina encaminada a millorar la seguretat i salut laboral i les condicions de treball;
- utilitzar la classe com a univers en el qual es gestione la prevenció de riscos.

9.1. Aspectes generals

En el món del treball el nivell de salut laboral es mesura pel nombre d'accidents de treball i malalties professionals patits per una organització o empresa.

Accidents de treball
+
Malalties professionals
=
SINISTRALITAT LABORAL

Un dels índexs que es pren com a referència per a mesurar la sinistralitat laboral és el denominat índex d'incidència (II) que relaciona accidents de treball amb treballadors exposats:

$$I.I.= \frac{\text{NÚM. ACCIDENTS}}{\text{NÚM. TREBALLADORS}} \times 100.000$$

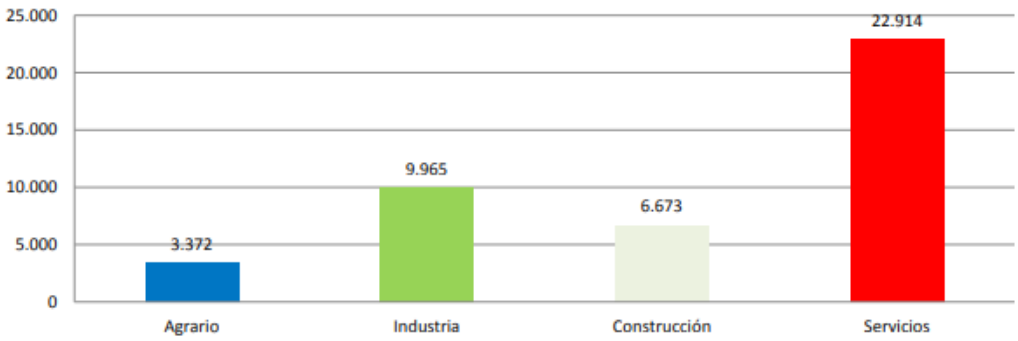
Espanya té un dels índexs d'incidència d'accidents de treball més elevats, comparat amb el nostre entorn europeu. Però és que, a més, es produeixen accidents infantils amb característiques similars als accidents laborals.

AIXÒ VE A DEMOSTRAR QUE AL NOSTRE PAÍS EXISTEIX UN CLAR PROBLEMA EDUCACIONAL-PREVENTIU

Es té tendència a pensar que les situacions de risc només es donen en altres països, en cultures diferents que considerem menys desenvolupades. En la pàgina següent podem comprovar, amb fotografies recollides en la nostra Comunitat, com el problema també ens afecta, i en bona manera.

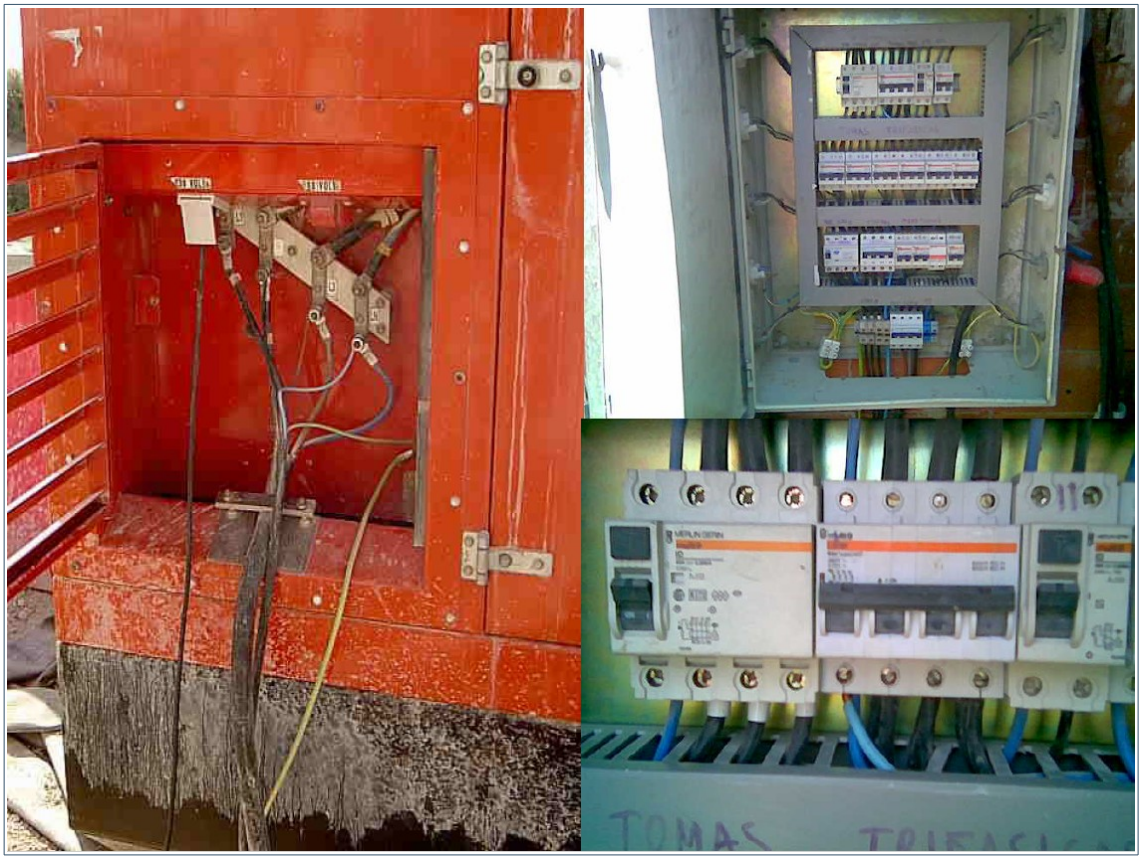
Algunes dades de sinistralitat per accident de treball amb baixa en jornada de treball en la Comunitat Valenciana són:

- **Accidents totals amb baixa en jornada de treball l'any 2020.** En 2020 es van produir un total de 42.924 accidents amb baixa en jornada de treball, amb el següent desglossament per sectors:

- **Accidents greus en 2020.** Els accidents greus van ser 369 casos. Amb un índex d'incidència II= 20,1 (20,1 accidents greus per cada 100.000 treballadors).

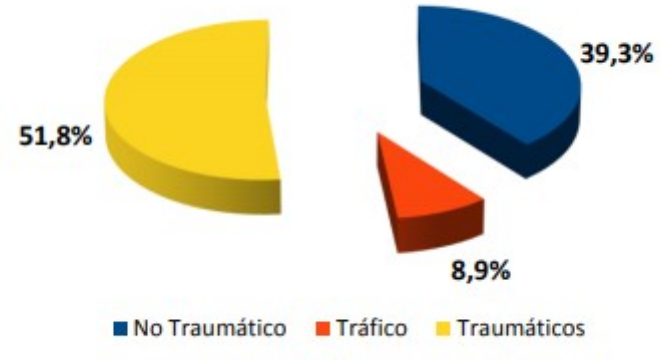

- **Accidents mortals en el 2020**. Els accidents mortals van ser 56, amb un índex d'incidència II= 3,1. El 39,3% dels casos van ser patologies no traumàtiques (accidents cardiovasculars), el 8,9% van ser accidents associats al trànsit i el 51,8% restant van ser accidents traumàtics.

Independentment de la classe d'accident que patisca un treballador o treballadora, aquest suposa un cost humà i econòmic. Que repercuteix, a més d'en la mateixa persona accidentada, en la família d'ella i en l'empresa. Però és que a més també hi ha un cost social:

- costos sanitaris.
- costes de pensions, incapacitats laborals…
- separació del mercat laboral de persones treballadores vàlides i qualificades...

Alguns estudis recents apunten al fet que el cost econòmic que representen els accidents de treball i malalties professionals suposa al voltant del 3% del PIB dels països del nostre entorn.

A què es deu aquest problema?

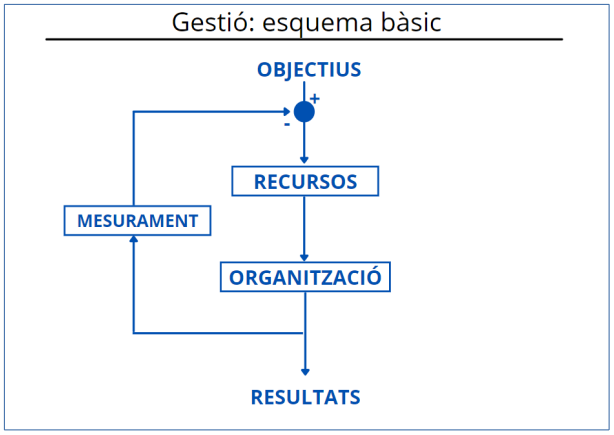
Principalment al context social en el qual es desemboliquen les persones treballadores i les empreses: **el risc és una cosa que s'entén com a consubstancial a l'activitat**. Vivim en una societat que afavoreix aquestes actituds.

Així, tenim programes televisius que contribueixen a aquesta cultura del risc i actituds "esportives" que desafien el perill o que conviden a ell...

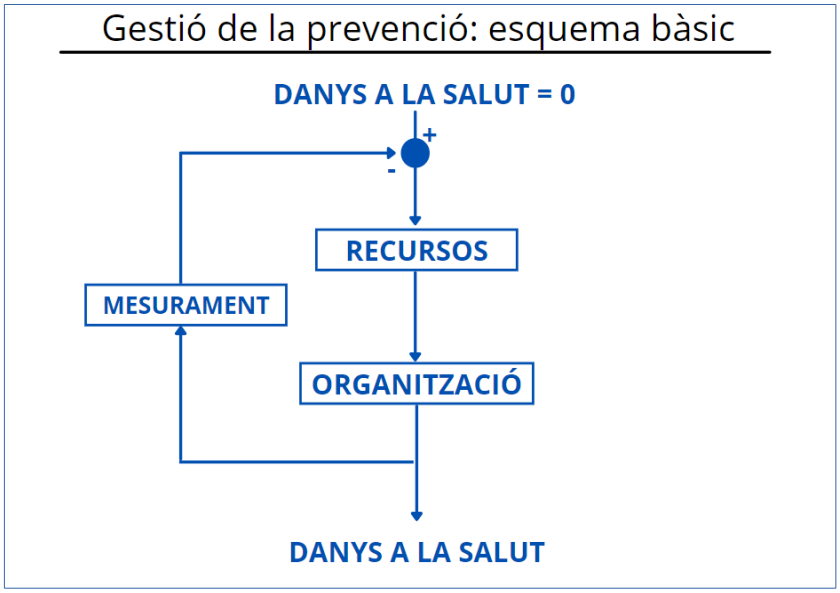
9.2. La gestió preventiva

Un esquema bàsic de gestió en una empresa es regeix segons el següent esquema:

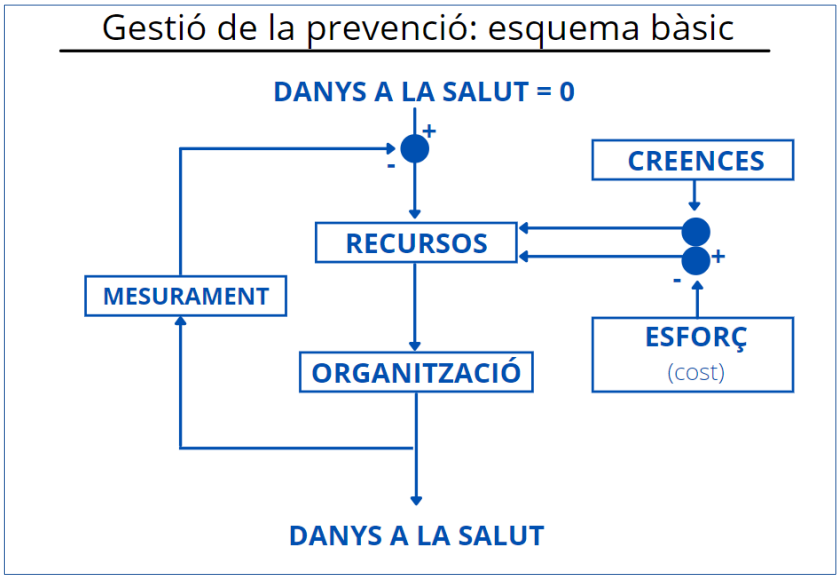
1. Es fixen uns objectius anuals (productius, de vendes, de qualitat…)
2. L'empresa es dota amb recursos i amb una organització per a la consecució d'aquests objectius.
3. En finalitzar l'any es mesuren els resultats obtinguts.
4. Es comparen aquests resultats amb l'objectiu previst a aconseguir.
5. S'actua en conseqüència.

Una cosa semblant podríem pensar que ocorre quan els objectius que es planteja l'empresa són preventius:

No obstant això, en el segon cas no sembla seguir-se fidelment aquest esquema d'actuació. L'anomalia es produeix perquè l'esforç en termes de cost empresarial no sedueix les empreses per a aconseguir uns objectius preventius (que no productius) i, com les creences són les que són (ho veurem en els següents apartats), no s'actua en el sentit de dotar dels recursos necessaris per a aconseguir els objectius preventius.

9.3. El context social: els accidents domèstics i d'oci

Els fets no desitjats (FND) són una constant en la nostra vida. Els FND constitueixen un gran conjunt d'elements que ens esdevenen quotidianament i que per descomptat no són desitjats (suspenem un examen, hem de repetir una tasca, perdem les claus…). Dins d'aquest conjunt hi ha un subconjunt de FND conformat pels accidents de tota mena, de trànsit, de la llar, d'oci i de treball.

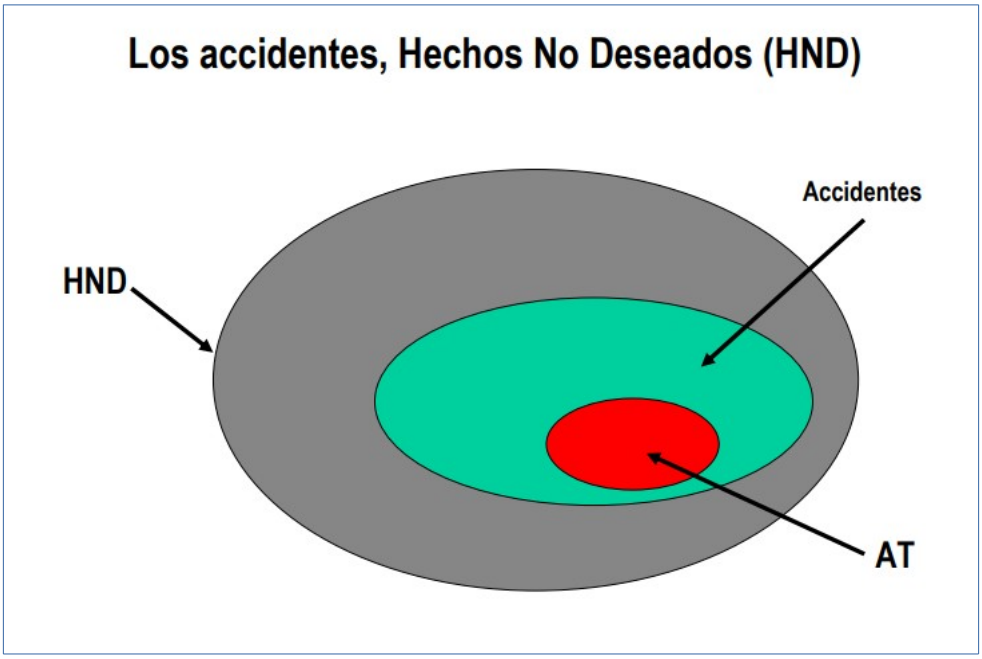

Figura 2: Els accidents, Fets No Desitjats (FND) (CASTEJÓN VILELLA, 2017, p. 9)

Segons l'informe *Detección de Accidentes Domésticos y de Ocio (DAO) 2011*, publicat pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat l'any 2013, últim del qual es disposa de dades, 2.576.601 persones van patir a Espanya un accident domèstic o d'oci. A conseqüència de les lesions patides, més de 600 persones van morir i 102.291 van haver de ser hospitalitzades durant un temps mitjà de 12,06 dies. La meitat dels individus hospitalitzats a causa de l'accident van ser intervinguts quirúrgicament. Això significa que quasi el cinc per cent de la població espanyola va patir un accident domèstic o d'oci l'any 2011 i que això va afectar el 10,4 per cent de les llars espanyoles (INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO, 2013).

Hem comprovat que no podem subestimar la magnitud dels accidents anomenats *domèstics* i d'oci. Ara bé, malgrat això, ens trobem amb les següents dades, sens dubte significatives i clarificadores de la situació real, extrets del mateix informe.

Causas subjetivas de los accidentes	TOTAL	Trans-porte	Interior hogar	Pro-ducción	Comer-cial	Institu-cional	Depor-tiva	Recrea-tiva	Aire libre	Mar/ Lago/ Río	Otro lugar
Por azar	43,8	43,8	38,5	38,8	37,9	48,5	60,5	48,5	50,9	69,6	53,8
Por imprudencia/ temeridad	19,5	11,2	23,8	24,5	18,1	14,2	9,9	21,0	19,5	13,4	12,3
Por problemas físicos/psíquicos del accidentado	2,9	2,5	3,8	6,1	1,6	1,5	1,1	0,8	1,7	0,9	4,1
Deficiencia en la construcción	3,1	12,9	0,6	6,1	8,8	1,9	1,5	4,4	1,9	0,9	5,8
No seguir las instrucciones de uso	0,3	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	0,2	0,9	0,0
Por falta de información de uso/consumo por parte del fabricante	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
Por intervención de una 2ª persona	2,0	0,7	0,8	0,0	1,6	7,5	8,4	4,0	1,3	1,8	0,0
Por descuido o distracción	22,1	20,4	26,5	20,4	24,2	18,7	11,0	16,0	17,6	7,1	15,8
Sin especificar	3,1	3,3	3,1	2,0	2,7	3,0	3,9	2,5	2,6	4,5	1,8
Es un niño pequeño/bebé	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0	0,7	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
Edad avanzada/es una persona mayor	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0
Problemas urbanístico: mal estado del pavimento/ alcantarillado/ estaba mojado	0,6	2,2	0,2	0,0	1,6	0,4	0,1	1,0	0,6	0,0	2,3
Negligencia de terceras personas/ establecimiento	0,2	0,7	0,1	0,0	1,1	1,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
Otros	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sin especificar/Ns/Nc	1,9	1,8	1,7	2,1	2,4	2,5	3,1	1,0	2,9	0,9	4,1
TOTAL	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Figura 3: Causes subjectives dels accidents segons activitat que estava realitzant. 2011 (INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO, 2013, p. 95).

El 85,4 % dels accidentats opinen que l'accident els va ocórrer bé per distracció o distracció, bé per atzar o bé per imprudència/ temeritat

A partir de les dades anteriors, les conseqüències que extrauen les persones accidentades són les que es recullen en la següent taula, també extretes del mateix informe:

Consecuencias extraídas *Base: Distinto de fallecido = 7.748*	Total	Le han quedado secuelas	No le han quedado secuelas
Lectura más pormenorizada de las instrucciones de uso aparatos/productos	0,4	0,4	0,3
Cambio de la situación/colocación de productos de limpieza	0,3	0,4	0,2
Cambio de situación/colocación de muebles/utensilios del hogar	1,2	1,6	1,0
Cambio de hábitos y costumbres/no repite la misma acción	9,0	11,8	7,8
Mayor vigilancia a menores y personas mayores o incapacitadas	3,7	4,6	3,3
Utilización de sistemas prevención/seguridad en el hogar	1,5	2,5	1,1
Temor/miedo, ahora tengo más cuidado	45,7	60,1	39,2
Sin especificar	4,6	4,6	4,6
NO HA SACADO NINGUNA CONSECUENCIA	**41,8**	**26,8**	**48,7**
HA SACADO ALGUNA CONSECUENCIA	**58,2**	**73,2**	**51,3**

Figura 4: Tipus de conseqüències extretes en funció de l'existència de seqüeles derivades de l'accident (INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO, 2013, p. 137).

El 41,8 % de les persones accidentades no trau cap conseqüència dels accidents domèstics i d'oci patits

Només el 58,2 % ha tret alguna conseqüència

En definitiva, les persones, en l'àmbit individual i privat, pensem que els accidents ocorren bàsicament per descuits o temeritats nostres o bé per atzar (*mala sort*) i és clar, amb aquestes creences, poc podem fer a aquest nivell des del punt de vista preventiu (*ja que m'ha passat aprendré perquè no em torne a passar una cosa semblant*).

9.4. El context social: les creences

És a partir de la nostra experiència individual en els accidents domèstics i d'oci com forgem les nostres creences sobre per què ocorren els accidents. Ara bé, **i els accidents de treball?**

Els accidents de treball tenen una característica que els diferencia dels accidents domèstics i d'oci i és que ocorren sempre en un context social com és el d'un centre de treball d'una determinada empresa. Si apliquem les nostres idees, forjades en un context individual i privat, a un context social, molt sovint les conclusions a les quals hem arribat són errònies i ens porten a adoptar mesures que no contribueixen a resoldre el problema. Per a aconseguir una prevenció d'accidents de treball i malalties professionals hem d'ajustar les nostres idees a les causes reals dels accidents de treball.

Per a això, primer hem de preguntar-nos què n'opinen les persones treballadores, els empresaris i les empresàries, la ciutadania en general i les persones expertes.

Què opinen les persones treballadores?

Per a contestar a aquesta pregunta consultem la VI Enquesta Nacional de Condicions de Treball publicada per l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO [INSHT], 2017), de la qual obtenim uns resultats molt interessants. Des de 2005 es manté estable el percentatge de treballadors que assenyalen que la seua seguretat o salut estan exposades a riscos en el treball. Aquest percentatge és del 35%. No obstant això, la percepció del risc no és homogènia per ocupació, com pot veure's en la següent gràfica:

Figura 5: Percepció d'estar exposat a riscos laborals segons ocupació i sexe. (INSHT, 2017, p. 36)

D'altra banda, la II Enquesta Andalusa de Condicions de Treball (INSTITUTO ANDALUZ DE PREVENCIÓN DE RIESGOS LABORALES [IAPRL], 2012) aporta dades interessants sobre l'opinió subjectiva dels treballadors quant a les causes dels accidents de treball:

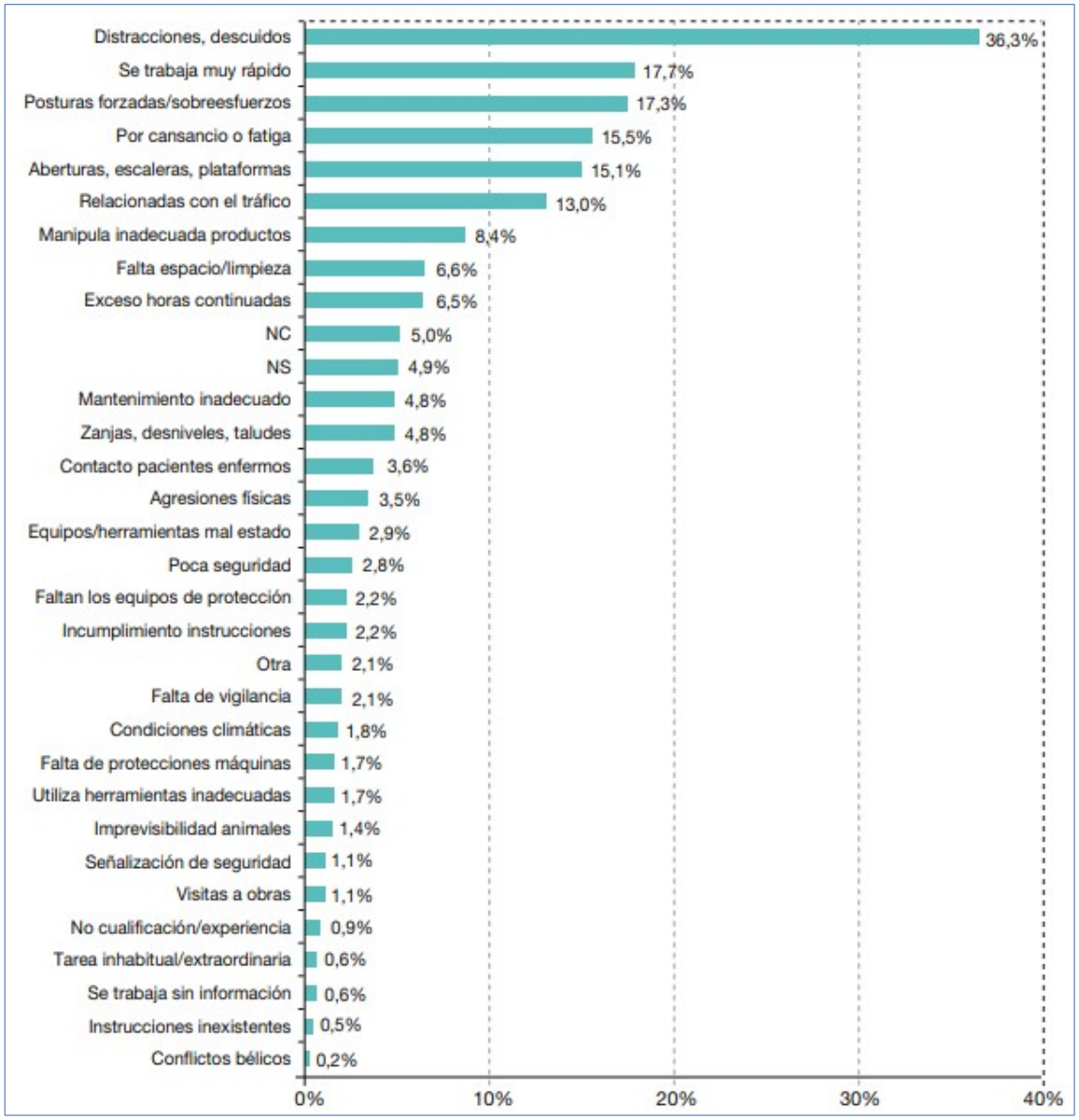

Figura 6: Causes dels riscos percebuts (IAPRL, 2012, p. 68)

El 36,3 % de les persones treballadores considera que les distraccions o descuits són les principals causes dels accidents de treball

Què opina l'empresariat?

Per a contestar a aquesta pregunta consultem l'Enquesta Nacional de la Gestió de la Seguretat i Salut en les Empreses ENGE 2009 publicada per l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSHT, 2011), de la qual obtenim uns resultats també molt interessants.

Figura 7: Factors que marquen l'estratègia de negoci de l'empresa (INSHT, 2011, p. 90)

La gestió de la prevenció de riscos i la seua millora ocupa el seté lloc en les prioritats de negoci empresarial, assenyalada en només un 3,8 % dels centres de treball

	% Centros de trabajo
Por aberturas o huecos desprotegidos, escaleras o plataformas en mal estado	4,0
Falta de espacio, de limpieza, o desorden	5,0
Mantenimiento inadecuado o deficiente	1,9
Señalización de seguridad inexistente o deficiente	1,5
Falta de protecciones de las máquinas o equipos, o las que hay son deficientes	1,9
Falta o inadecuación de los equipos de protección individual	2,9
Equipos y herramientas en mal estado	1,9
Manipulación inadecuada de productos, sustancias químicas o materiales peligrosos	3,7
Zanjas, taludes, desniveles, etc. en el terreno que pueden provocar el vuelco de vehículos de trabajo y/o la caída o tropiezo de personas	7,0
Utilización de herramientas, máquinas, equipos o materiales inadecuados para la tarea	2,7
No se dispone de la cualificación o la experiencia necesarias para la tarea	1,4
Instrucciones de trabajo inexistentes o inadecuadas	0,4
Se trabaja sin la información y formación suficiente sobre los riesgos y de las medidas preventivas	1,4
Se trabaja muy rápido	8,1
Distracciones, descuidos, despistes, falta de atención	56,4
Posturas forzadas o realización de sobreesfuerzos durante la tarea	36,0
Cansancio o fatiga	5,7
Realización de tareas inhabituales o extraordinarias, solución de averías, incidentes	0,9
Exceso de horas continuadas de trabajo	1,7
Incumplimiento de las instrucciones de trabajo	11,5
Imprevisibilidad de los animales	0,8
Causas relacionadas con el tráfico	8,6
Otras causas	8,6

Figura 8: Principals causes dels accidents (INSHT, 2011, p. 104)

El 56,4 % d'empresaris i empresàries atribueixen a les distraccions, descuits, distraccions i falta d'atenció com les principals causes dels accidents

Sembla lògic pensar que per a aqueix 56,4 % d'empresaris i empresàries bastaria que els treballadors prestaren més atenció en la seua tasca perquè no succeïren els accidents

NO SEMBLA AQUESTA DADA PRECISAMENT UN SÍMPTOMA DE CULTURA PREVENTIVA

Què opina la ciutadania en general?

El més habitual: l'excés de confiança, la mala sort i l'error humà.

Excés de confiança

EL PAÍS, martes 30 de julio de 2002

Fomento afirma que la subcontratación no es la causa de los accidentes laborales

AGENCIAS, Barcelona

La relación entre contratos temporales y accidentes laborales "no está clara"; y tampoco se pueden "achacar" a la subcontratación los últimos fallecimientos, ya que

mos concentrados en unos pocos sectores con riesgo y es difícil que dejen de existir del todo por muchas precauciones que pongan el empresario y el trabajador. Un exceso de confianza es lo que lleva muchas veces a no tomar todas las precauciones y

Diario de León.es — Castilla y León

Miércoles Febrero 2010 24

A Fondo | León | El Bierzo | Provincia | Castilla y León | Opinión | Cultura | Deportes | Economía | Más actualidad | Multimedia

Portada > Castilla y León

UN ESTUDIO SEÑALA QUE EL 94% DE LOS TRABAJADORES DE LA CONSTRUCCIÓN PERCIBEN RIESGO DE SINIESTRO

El exceso de confianza es la causa principal de los accidentes laborales

El 87% de los autónomos del sector agrario considera arriesgado su trabajo

01/06/2006

comentarios | enviar | imprimir | valorar | añade a tu blog

El exceso de confianza en el trabajo y la costumbre son considerados los dos principales factores de riesgo para tener un accidente laboral, según se deprende de la *I Encuesta sobre Condiciones de Trabajo en las Empresas de Castilla y León* , realizada por la Junta y presentada ayer por el viceconsejero de Empleo, Mariano Gredilla. Entre los trabajadores de la industria, servicios y construcción que perciben riesgos de accidente, se considera que la principal causa es el exceso de confianza y costumbre. Esta percepción es mayor entre aquellos empleados con mayores deficiencias en cuanto a

Mariano Gredilla, en una imagen de archivo, fue el encargado de presentar el estudio de la Junta

MÁS INFORMACIÓN

· El sector químico y el metal, los que más accidentes registran

Siguiente

DESTACAMOS

AGENDA DEL

FGV atribuye el accidente en el metro de Valencia a un exceso de confianza y a la ubicación de la señal en una curva

VALENCIA, 13 (EUROPA PRESS)

Comparti

La directora gerente de Ferrocarrils de la Generalitat Valenciana (FGV), Marisa Gracia, atribuyó hoy el accidente sucedido el pasado viernes en Picanya (Valencia), en el que resultaron heridas más de una treintena de pasajeros, a un "cúmulo de circunstancias", entre los que destacó, como resultado de las investigaciones realizadas por el Comité de Seguridad en Circulación, un "exceso de confianza" de los maquinistas, la ubicación de la señal, situada a la salida de una curva y la posición del sol, que pudo limitar la visibilidad de los conductores.

Gracia afirmó, en rueda de prensa, que el siniestro, en el que se vieron implicados tres convoyes de la línea 1, no se debieron a "errores técnicos o humanos", ya que subrayó que los sistemas de seguridad "funcionaron correctamente", sino a "un cúmulo de circunstancias", que resulta "insólito en la historia de FGV".

Confiança: esperança ferma que es té d'alguna cosa o d'algú

L'excés de confiança no és més que la conseqüència reiterada en l'incompliment de les normes de seguretat

La mala sort

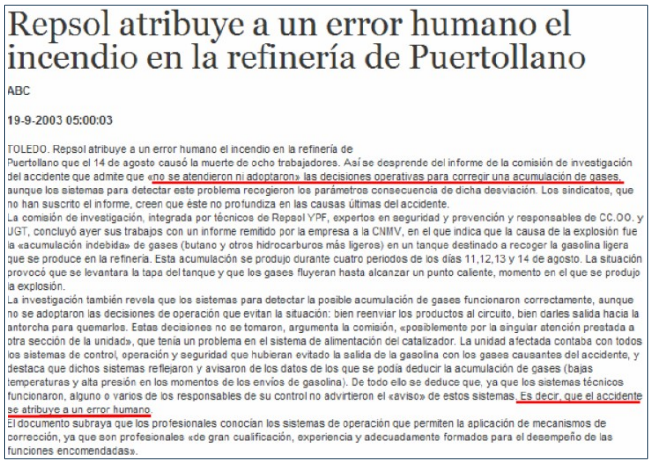
EL PAÍS, martes 30 de julio de 2002

Fomento afirma que la subcontratación no es la causa de los accidentes laborales

AGENCIAS, **Barcelona**

La relación entre contratos temporales y accidentes laborales "no está clara" y tampoco se pueden "achacar" a la subcontratación los últimos fallecimientos, ya que

mos concentrados en unos pocos sectores con riesgo y es difícil que dejen de existir del todo por muchas precauciones que pongan el empresario y el trabajador. Un exceso de confianza es lo que ll muchas veces a no tomar to las precauciones y también el d tino tiene su importancia", afirmado Joan Rosell.

Repsol atribuye a un error humano el incendio en la refinería de Puertollano

ABC

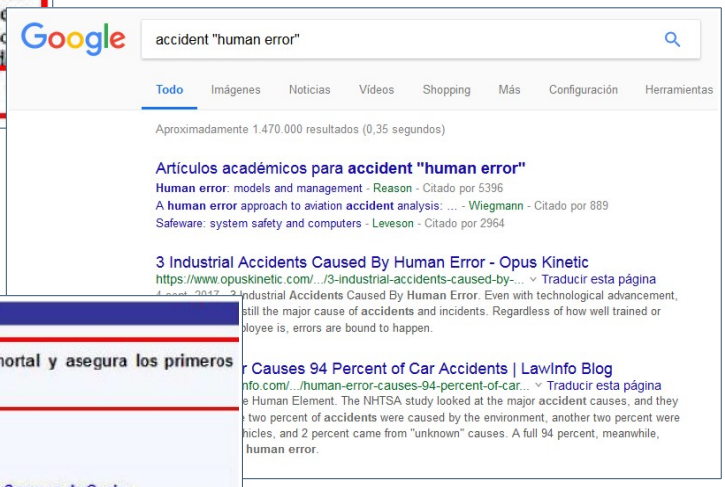
19-9-2003 05:00:03

TOLEDO. Repsol atribuye a un error humano el incendio en la refinería de Puertollano que el 14 de agosto causó la muerte de ocho trabajadores. Así se desprende del informe de la comisión de investigación del accidente que admite que «no se atendieron ni adoptaron» las decisiones operativas para corregir una acumulación de gases, aunque los sistemas para detectar este problema recogieron los parámetros consecuencia de dicha desviación. Los sindicatos, que no han suscrito el informe, creen que éste no profundiza en las causas últimas del accidente.

La comisión de investigación, integrada por técnicos de Repsol YPF, expertos en seguridad y prevención y responsables de CC.OO. y UGT, concluyó ayer sus trabajos con un informe remitido por la empresa a la CNMV, en el que indica que la causa de la explosión fue la «acumulación indebida» de gases (butano y otros hidrocarburos más ligeros) en un tanque destinado a recoger la gasolina ligera que se produce en la refinería. Esta acumulación se produjo durante cuatro periodos de los días 11,12,13 y 14 de agosto. La situación provocó que se levantara la tapa del tanque y que los gases fluyeran hasta alcanzar un punto caliente, momento en el que se produjo la explosión.

La investigación también revela que los sistemas para detectar la posible acumulación de gases funcionaron correctamente, aunque no se adoptaron las decisiones de operación que evitan la situación: bien reenviar los productos al circuito, bien darles salida hacia la antorcha para quemarlos. Estas decisiones no se tomaron, argumenta la comisión, «posiblemente por la singular atención prestada a otra sección de la unidad», que tenía un problema en el sistema de alimentación del catalizador. La unidad afectada contaba con todos los sistemas de control, operación y seguridad que hubieran evitado la salida de la gasolina con los gases causantes del accidente, y destaca que dichos sistemas reflejaron y avisaron de los datos de los que se podía deducir la acumulación de gases (bajas temperaturas y alta presión en los momentos de los envíos de gasolina). De todo ello se deduce que, ya que los sistemas técnicos funcionaron, alguno o varios de los responsables de su control no advirtieron el «aviso» de estos sistemas. Es decir, que el accidente se atribuye a un error humano.

El documento subraya que los profesionales conocían los sistemas de operación que permiten la aplicación de mecanismos de corrección, ya que son profesionales «de gran cualificación, experiencia y adecuadamente formados para el desempeño de las funciones encomendadas».

Google accident "human error"

Todo Imágenes Noticias Vídeos Shopping Más Configuración Herramientas

Aproximadamente 1.470.000 resultados (0,35 segundos)

Artículos académicos para **accident "human error"**

Human error: models and management - Reason - Citado por 5396

A **human error** approach to aviation **accident** analysis: ... - Wiegmann - Citado por 889

Safeware: system safety and computers - Leveson - Citado por 2964

3 Industrial Accidents Caused By Human Error - Opus Kinetic

https://www.opuskinetic.com/.../3-industrial-accidents-caused-by-... Traducir esta página

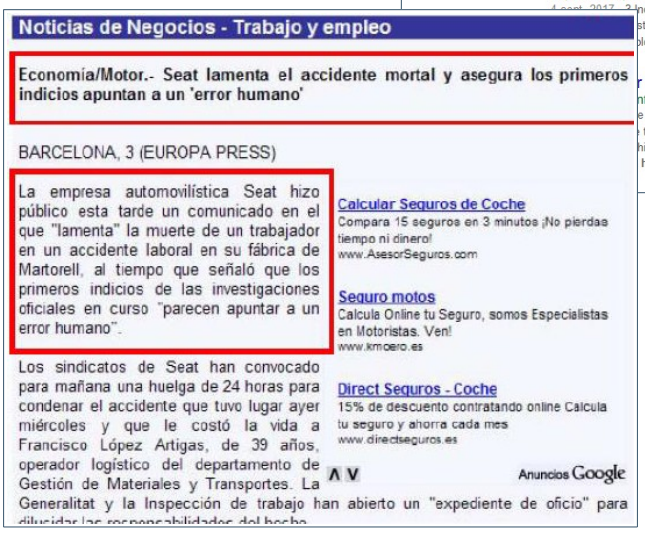
...ndustrial **Accidents** Caused By **Human Error**. Even with technological advancement, ...still the major cause of **accidents** and incidents. Regardless of how well trained or ...ployee is, errors are bound to happen.

...r Causes 94 Percent of Car Accidents | LawInfo Blog

...nfo.com/.../human-error-causes-94-percent-of-car... Traducir esta página

...e Human Element. The NHTSA study looked at the major **accident** causes, and they ...two percent of **accidents** were caused by the environment, another two percent were ...hicles, and 2 percent came from "unknown" causes. A full 94 percent, meanwhile, ...**human error**.

L'error humà

Noticias de Negocios - Trabajo y empleo

Economía/Motor.- Seat lamenta el accidente mortal y asegura los primeros indicios apuntan a un 'error humano'

BARCELONA, 3 (EUROPA PRESS)

La empresa automovilística Seat hizo público esta tarde un comunicado en el que "lamenta" la muerte de un trabajador en un accidente laboral en su fábrica de Martorell, al tiempo que señaló que los primeros indicios de las investigaciones oficiales en curso "parecen apuntar a un error humano".

Los sindicatos de Seat han convocado para mañana una huelga de 24 horas para condenar el accidente que tuvo lugar ayer miércoles y que le costó la vida a Francisco López Artigas, de 39 años, operador logístico del departamento de Gestión de Materiales y Transportes. La Generalitat y la Inspección de trabajo han abierto un "expediente de oficio" para dilucidar las responsabilidades del hecho.

Calcular Seguros de Coche
Compara 15 seguros en 3 minutos ¡No pierdaa tiempo ni dinero!
www.AsesorSeguros.com

Seguro motos
Calcula Online tu Seguro, somos Especialistas en Motoristas. Ven!
www.kmoero.es

Direct Seguros - Coche
15% de descuento contratando online Calcula tu seguro y ahorra cada mes
www.directseguros.es

Anuncios Google

Què opinen les persones expertes?

Actualment està estesa i acceptada la teoria del catedràtic emèrit en les universitats de Manchester i Leicester **James Reason**, també coneguda com la ***teoria del formatge emmental***, segons la qual en el trajecte entre un perill potencial i la materialització d'aquest (l'accident), existeixen en les organitzacions una sèrie de pantalles protectores que aporten l'alta direcció, les direccions, els projectistes, els càrrecs de planificació i supervisió, els mateixos operadors o persones treballadores i les proteccions pròpies dels sistemes productius.

En aquestes pantalles protectores poden existir errors (tant actius com latents) de manera que només la coincidència en el temps d'aquests en les diferents pantalles originaria l'accident, tal com pot apreciar-se en les següents figures:

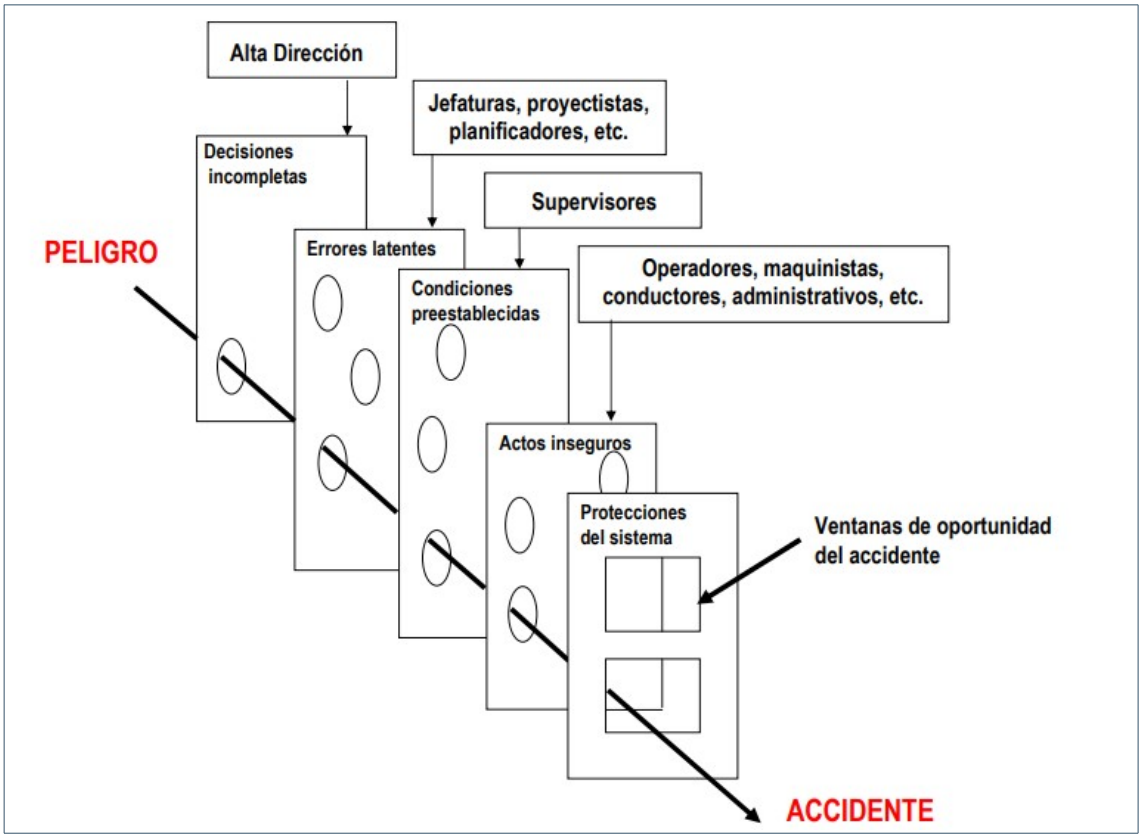

Figura 9: Model de James Reason (CASTEJÓN VILELLA, 2017, p. 68)

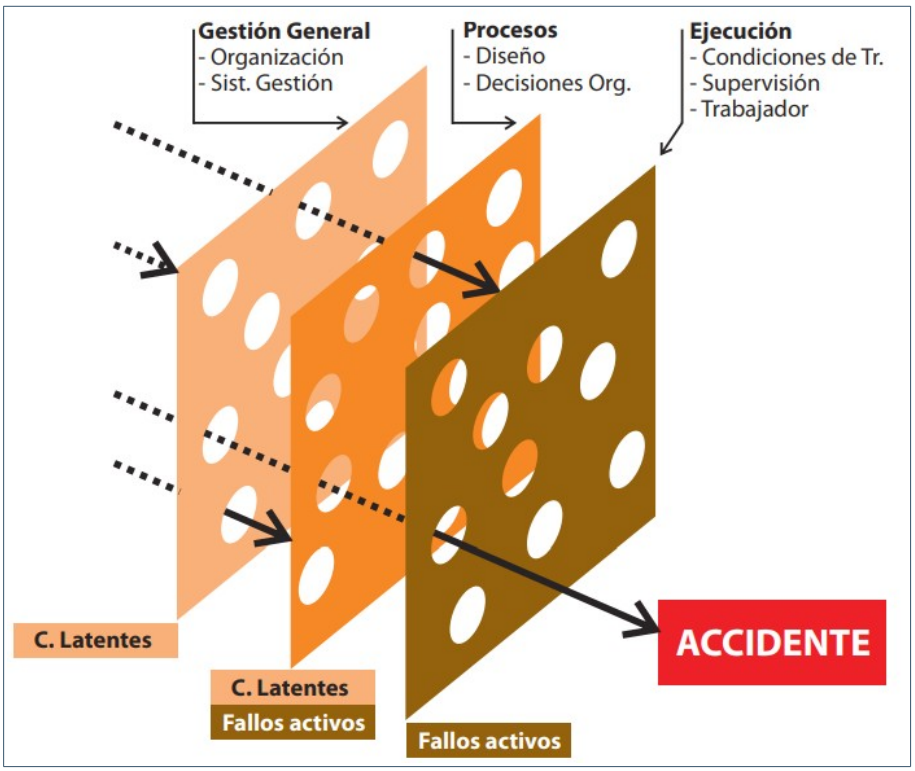

Figura 10: Model epidemiològic de Reason (INSTITUTO REGIONAL DE SEGURIDAD Y SALUD EN EL TRABAJO (Madrid), 2016, p. 24)

Els erros que poden existir en algunes de les pantalles de protecció poden ser tant actius com latents:

- **Errors actius**: el seu efecte es percep de manera immediata. Per exemple: descendir a un recinte confinat, com pot ser per exemple un pou de registre, quan l'equip de mesura de contaminants indica perill.

- **Errors latents**: el seu efecte no es nota immediatament. Per exemple: no disposar d'equip per al mesurament de contaminants en els treballs de revisió de recinte confinat; no mantindre adequadament l'equip de mesurament; no utilitzar l'equip de mesura de contaminants; no disposar d'un protocol de rescat en cas necessari.

Una manera de classificar els incompliments normatius és la que es recull en aquest quadre (CASTEJÓN VILELLA, 2017, p. 68):

INCUMPLIMIENTO DE NORMAS: TAXONOMÍA

(adaptado de Lawton, Safety Science, 28, 2, 1998)

TIPO	DESCRIPCIÓN	CAUSAS
ERRORES	Falta de conocimientos o experiencia	Falta de formación
INCUMPLIMIENTOS EXCEPCIONALES	Se presenta un problema nuevo que requiere solución. Muy peligrosos.	Deficiencias en el método de trabajo
INCUMPLIMIENTOS DE SITUACIÓN	Trabajo en condiciones adversas (falta personal, herramientas,...)	Deficiencias de organización
INCUMPLIMIENTOS RUTINARIOS	El actor considera que el riesgo adicional es pequeño y compensado por su habilidad del (conducción)	Falta de supervisión,

CONCLUSIÓ

Els accidents de treball són fenòmens causats per errors comesos per moltes persones, però que solen produir danys a la salut en una o molt poques persones

Com a conseqüència, no podem aplicar les conclusions de la nostra experiència individual en un context social com és el treball

9.5. Aspectes legals

Des del punt de vista normatiu hi ha dues lleis superiors a les quals cal atendre:

- La **Constitució Espanyola**, que en l'article 40.2 estableix que "els poders públics […] vetlaran per la seguretat i higiene en el treball i garantiran el descans necessari, mit-jançant la limitació de la jornada laboral mitjançant la limitació de la jornada laboral, les vacances periòdiques retribuïdes i la promoció de centres adequats."

- La **Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals**, és el text normatiu en el qual s'emmarquen totes les actuacions en matèria de prevenció de riscos laborals en les empreses. Aquesta és posteriorment desenvolupada des del punt de vista més tècnic, a través de reials decrets que regulen aspectes concrets com la seguretat o la senyalització dels llocs de treball, seguretat i salut en la utilització de pantalles de visualització de dades, en la manipulació manual de càrregues, en la utilització d'equips de treball, utilització d'equips de protecció individual, riscos per exposició a agents químics, biològics, amiant, soroll, etc. La Llei de prevenció de riscos laborals estableix un nou paradigma de la seguretat i salut en el treball que es fonamenta en els següents pilars:
    - la **gestió integrada** de la prevenció en les empreses.
    - la **planificació** de la prevenció.
    - la **formació i informació** dels treballadors i les treballadores en matèria preventiva.
    - la **participació** equilibrada dels treballadors i treballadores en aquesta matèria.

Les Administracions amb competències en matèria de seguretat i salut laboral són l'Administració laboral i l'Administració sanitària.

L'Administració laboral (el ministeri i la conselleria amb competències en matèria de treball, en l'àmbit nacional i autonòmic respectivament) disposa d'òrgans cientificotècnics d'assessorament:

- l' Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST)
- a la Comunitat Valenciana l'**Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball** (INVASSAT)
- en altres Comunitats autònomes els homòlegs instituts regionals com per exemple l'Institut Basc de Seguretat i Salut Laborals (OSALAN) o l'Institut Gallec de Seguretat i Salut Laboral (ISSGA).

Tots aquests Instituts tenen com a principal finalitat l'assistència i l'assessorament tècnic en matèria de seguretat i salut laboral a empreses, organitzacions i ciutadania.

Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT)

L'Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT), creat per la Llei 2/2004, de 28 de maig, de la Generalitat, és un organisme autònom de caràcter administratiu, que es configura com l'òrgan cientificotècnic en matèria de prevenció de riscos laborals de l'Administració de la Generalitat i dels seus organismes autònoms.

INVASSAT
Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

Les principals funcions del INVASSAT són:

a) seguiment de les actuacions preventives que realitzen les empreses;

b) analitzar i investigar les causes i factors determinants dels riscos laborals, accidents de treball i malalties laborals;

c) conéixer, tractar i elaborar els informes i dades estadístiques sobre sinistralitat laboral i condicions de treball;

d) desenvolupar el sistema de vigilància epidemiològica per a investigar les malalties laborals i l'impacte de les condicions de treball en la salut dels treballadors;

e) elaborar, promoure i desenvolupar programes d'investigació, desenvolupament i innovació sobre mètodes i tècniques de prevenció de riscos laborals;

f) prestar assessorament tècnic per a l'elaboració o reforma de la normativa en matèria de seguretat i salut en el treball;

g) programar, organitzar i desenvolupar activitats informatives, formatives i divulgatives en matèries de prevenció de riscos laborals;

h) prestar assessorament tècnic a empreses i treballadors;

i) col·laborar i cooperar amb altres administracions públiques, entitats públiques i privades, corporacions, universitats, centres d'investigació i empreses, que perseguisquen els mateixos fins quant a la millora de les condicions de treball i la promoció de la seguretat i salut en el treball.

10. QUI ENS POT AJUDAR

A més de l'Administració laboral i sanitària i els seus instituts nacional i regionals, podem recolzar-nos en els serveis de prevenció que naixen a l'empara de l'LPRL i que assessoren i assisteixen a empreses i persones treballadores, a més de realitzar activitats preventives com ara: ava-

luació de riscos, planificació de l'activitat preventiva, formació, informació i vigilància de la salut dels treballadors i treballadores, entre altres.

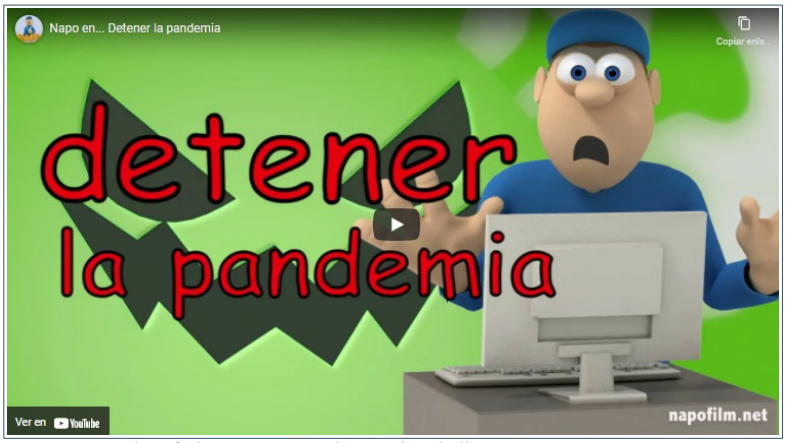
Els centres docents públics no universitaris tenen un servei de prevenció propi que s'integra en l'INVASSAT i que exerceix, dins de les seues funcions, com a servei de prevenció no sols per al sector docent sinó que també per al sector d'Administració pública i justícia.

☞ **MIRA EN EL PORTAL INVASSAT.GVA.ES**
Enllaços d'Interés >Altres organismes oficials de seguretat i salut laboral

Agència europea de seguretat i salut en el treball (EU-OSHA)

Creada per la Unió Europea, per a servir a les necessitats d'informació dels ciutadans europeus interessats en la matèria. La seua missió consisteix a dotar Europa amb un entorn de treball més segur, saludable i productiu. Per a això actua en quatre àmbits:

- **Campanyes**: per a sensibilitzar i difondre informacions sobre la importància de la salut i seguretat de les persones treballadores.
- **Prevenció**: dissenyar i crear instruments pràctics per a empreses micro, petites i mitjanes, per a ajudar-los a avaluar els riscos en el lloc de treball, difondre els coneixements i bones pràctiques en matèria de seguretat i salut tant en el seu àmbit com més enllà.
- **Associació**: col·laborar amb els governs, organitzacions patronals i sindicals, els organismes i xarxes de la Unió Europea i també amb les empreses privades. La seua veu es veu amplificada per la xarxa de seguretat i salut en el treball representada per centres de referència especialitzats en tots els Estats membres de la Unió Europea, els països de l'Associació Europea de Lliure Comerç i els països candidats i potencials candidats.
- **Investigació**: identificar i avaluar els riscos nous i emergents en el treball, així com la integració de la seguretat i salut en el treball en altres àmbits com l'educació, la salut pública i la investigació.

En el seu portal en la Xarxa (https://osha.europa.eu) hi ha molta informació sobre polítiques públiques per a l'SST, campanyes de conscienciació, normativa, eines i recursos, dades… Interessant és el seu web Napo, que ofereix de manera amena i senzilla, mitjançant pel·lícules d'animació, mesures preventives associades als diferents riscos amb què podem trobar-nos en el nostre lloc de treball. També la secció Visualització de dades del portal, per a fer-se una idea de la transcendència econòmica i social que té per a la nostra societat treballar pel benestar laboral.

L'EU-OSHA, com se la coneix per European Union-Occupational Safety and Health Agency, és la responsable d'OSHWiki, una enciclopèdia col·laborativa sobre SST. En 2021 l'Agència va presentar el seu tesaurus multilingüe de terminologia de seguretat i salut en el treball.

Organització Internacional del treball (OIT)

L'Organització Internacional del Treball (OIT) és l'única agència de les Nacions Unides els mandants de les quals són representants de governs, ocupadors/es i treballadors/es. L'OIT està consagrada a promoure la justícia social i els drets humans i laborals reconeguts en l'àmbit internacional, prosseguint la seua missió fundadora: la pau laboral és essencial per a la prosperitat. En l'actualitat l'OIT afavoreix la creació de treball decent i les condicions laborals i econòmiques que permeten a persones treballadores i a ocupadors la seua participació en la pau duradora, la prosperitat i el progrés.

La missió de la OIT es concreta a:

- promoure i complir les normes i els principis i drets fonamentals en el treball;
- crear majors oportunitats perquè dones i homes puguen tindre ocupacions i ingressos dignes;
- millorar la cobertura i l'eficàcia d'una seguretat social per a tots;
- enfortir el tripartisme i el diàleg social.

I els seus objectius:

- fomentar els drets laborals;
- ampliar les oportunitats d'accedir a una ocupació decent;
- millorar la protecció social i enfortir el diàleg en abordar temes relacionats amb el treball.

La web de l'OIT (https://www.ilo.org) és de visita imprescindible, especialment la secció Salut i seguretat en el treball. També la base de dades de la OIT sobre agències, institucions i organitzacions de SST INTEROSH; i LEGOSH, el sistema d'informació legislativa mundial sobre la matèria.

L'**enciclopèdia de salut i seguretat en el treball** de la OIT és una de les principals obres de referència en la prevenció de riscos laborals. La primera edició de l'Enciclopèdia es remunta a 1930 i des de llavors s'ha actualitzat permanentment. Cobreix tots els camps del coneixement i de les activitats relacionades amb el benestar en el treball i és un bon recurs per a introduir-nos en aquest àmbit. L'edició en castellà de l'Enciclopèdia està a càrrec de l'INSST. Allí es diu: "El nou lloc web de l'Enciclopèdia és una plataforma global de coneixements d'avantguarda per a l'intercanvi d'informació i bones pràctiques en matèria de seguretat i salut en el treball (SST). Aquesta obra multidisciplinària d'informació i coneixements en línia presenta a l'usuari general una visió panoràmica de la matèria. Els materials de l'Enciclopèdia han sigut escrits i recopilats per investigadors i experts de primera categoria. És la font de referència més completa sobre el tema i una de les publicacions més importants i respectades de l'OIT." Resulta també d'interés entrar en el lloc web *Encyclopaedia of Occupational Health & Safety*, de la OIT. És la seu oficial de l'Enciclopèdia.

Actualment el volum de recursos informatius relacionats amb la seguretat i salut en el treball accessibles en la web és vastíssim. Ens limitarem en aquest curs a mostrar aquells recursos més útils que podem trobar en els portals web de l'INSST i de l'INVASSAT. No obstant això, podem trobar també abundant informació i documentació en qualsevol dels instituts regionals, així com en els llocs de l'OIT i de l'Agència Europea de la Seguretat i Salut en el Treball, que resultarà útil en la tasca de transversalització.

10.1. El portal de l'INVASSAT en la Xarxa

La presència del INVASSAT en l'espai-Xarxa se substancia en el portal invassat.gva.es i en els perfils de l'Institut en diverses xarxes socials. A través d'aqueixos canals s'ofereix accés a diferents serveis de tramitació administrativa, formació, informació i difusió de la cultura preventiva. Pel que fa al tema d'aquest manual cal destacar entre aqueixa oferta aquestes seccions:

- **Formació**. Una de les funcions de l'INVASSAT és proporcionar formació gratuïta al ciutadà en matèria seguretat i salut laboral. La formació oferida s'estructura en cursos, jornades, seminaris i altres activitats orientades tant a professionals experts com a persones interessades a iniciar-se en la

prevenció de riscos laborals. El campus virtual dóna accés a cursos en línia dirigits a persones l'activitat laboral de les quals es desenvolupa a la Comunitat Valenciana.

- **Estadístiques**. Permet accedir a la informació estadística que sobre accidents i malalties professionals en la nostra Comunitat elabora l'Institut de manera permanent.

- **Observatori i estudis**. Recull un nombre important de treballs d'anàlisis i informes de situació sobre la sinistralitat laboral a les comarques valencianes.

- **Publicacions**. La labor editorial de l'INVASSAT s'orienta a la difusió dels treballs de recerca i avaluació de la situació de la SST i de socialització de la cultura preventiva produïts pel personal tècnic d'aquesta organització. De la mateixa manera, els instruments de planificació i rendició de comptes que són elaborats i actualitzats periòdicament. Especialment interessant és el *Manual bàsic de seguretat i salut* en el treball que recorre al llarg dels seus 20 volums els diferents aspectes de la prevenció de riscos en el treball.

- **Centre de documentació**. En aquesta secció es troben diferents serveis d'informació d'interés. La Biblioteca digital de PRL dóna accés a nombroses publicacions electròniques d'accés lliure a través d'Internet sobre els diferents àmbits d'especialització de la SST. Documents sobre qüestions generals de la gestió del benestar laboral, seguretat, higiene industrial, medicina del treball, ergonomia i psicosociologia. També sobre sectors d'activitat específics (construcció, educació, sanitat, seguretat i emergències, hostaleria…) i sobre qüestions relatives a la salut de grups de població laboral concrets. L'Escola de prevenció enllaça amb recursos específics per al seu ús en els diferents nivells formatius, disponibles lliurement en la web. S'accedeix també des d'aquesta secció a revistes especialitzades, vídeos, fotografies, guies i recomanacions, serveis d'alerta documental...

10.2. El portal de l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST)

El lloc web de l'INSST (https://www.insst.es) és referència obligada. En el seu web podràs trobar moltíssims recursos sobre l'SST. En la seua secció Documentació es disposa de publicacions periòdiques, bases de dades, eines de mesurament, cartells i vídeos, material didàctic i tècnic, textos legals… Un espai especialment útil és Notes Tècniques de Prevenció, imprescindible. També la secció que dóna accés a les publicacions periòdiques de l'Institut, d'interés especial per a les matèries objecte d'aquest manual. Singularment *Erga Primària Transversal*, dirigida al professorat de l'ensenyament primari, i *Erga Formació Professional*, orientada a l'FP per a "desenvolupar en els alumnes actituds positives enfront de la prevenció dels riscos laborals."

ERGA FP
Formación Profesional

Número 110
Enero-Abril 2021

CONTENIDO

- **EDITORIAL**
  - Nuevo proyecto para integrar la Prevención en la Formación Profesional.
- **NOTICIAS**
  - Guía para ventilación en aulas.
  - FP. ¡Lidera la prevención!
  - Una nueva Ley para una nueva Formación Profesional.
  - Así SÍ, Así NO: el RAP de la mascarilla.
  - Material didáctico sobre seguridad y salud en el trabajo.
- **OPINIÓN**
  - La labor de la formación.
  - La psicosociología y nuestro semáforo de orientación profesional.
- **NOTAS PRÁCTICAS**
  - Almacenamiento de materiales apilados sobre el suelo.
  - Caso Práctico: descripción. **Vídeo.**
  - Análisis del Caso Práctico. Factores de riesgo.
- **ACTIVIDADES DE AYUDA**
- **PUBLICACIONES**
- **LEGISLACIÓN**

Esta publicación está editada por el Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo y su principal objetivo es divulgar contenidos prácticos sobre la prevención de riesgos laborales. Nuestro público de referencia es el profesorado de Formación Profesional, pero estamos encantados de que otros destinatarios interesados en la prevención nos visiten.

ALMACENAMIENTO DE MATERIALES APILADOS SOBRE EL SUELO

Título: ERGA Formación Profesional.
Autor: Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo (INSST), O.A., M.P. **Elaborado por:** Montserrat Solórzano (Directora). Cristina Araújo (Redacción). **Edita:** Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo (INSST), O.A., M.P. C/ Torrelaguna, 73. 28027 Madrid. Tel. 91 363 41 00, fax 91 363 43 27. www.insst.es. **Composición:** Servicio de Ediciones y Publicaciones del INSST. **Edición:** Barcelona, marzo 2021.
NIPO (en línea): 118-20-009-3.

GOBIERNO DE ESPAÑA · MINISTERIO DE TRABAJO Y ECONOMÍA SOCIAL · insst

En Materials docents es troben eines pedagògiques per al professorat responsable d'aquestes matèries. D'igual forma en Textos per a la formació. També en la secció Documentació del portal del INSST trobarem material divulgatiu (fullets, cartells, vídeos, campanyes...), molt recomanable en les tasques de conscienciació de l'alumnat.

Una altra secció d'interés és l'Observatori Estatal de Condicions de Treball. Ací podem trobar abundants dades sobre sinistralitat, indicadors evolutius, estudis tècnics i podrem accedir a molts altres enllaços relacionats amb la seguretat i salut laboral.

11. LES MESURES D'EMERGÈNCIA I PLANS D'AUTOPROTECCIÓ EN CENTRES EDUCATIUS

El centre escolar ha de servir com a àmbit d'actuació preventiva i els plans d'emergència i evacuació o plans d'autoprotecció poden ser l'exemple perfecte per a desenvolupar també la prevenció en l'àmbit escolar.

La LPRL estableix en el seu article 20 que:

"l'empresari haurà d'analitzar les possibles situacions d'emergència i adoptar les mesures necessàries en matèria de primers auxilis, lluita contra incendi i evacuació dels treballadors, designant per a això al personal encarregat de posar en pràctica aquestes mesures i comprovant periòdicament el seu correcte funcionament"

Els alumnes han de familiaritzar-se amb el pla d'autoprotecció del centre. Aquest document permet:

- preveure una emergència abans que ocórrega;
- previndre l'emergència, disposant dels mitjans materials i humans adequats;
- actuar davant l'emergència si aquesta ocorre.

11.1. Marc legislatiu

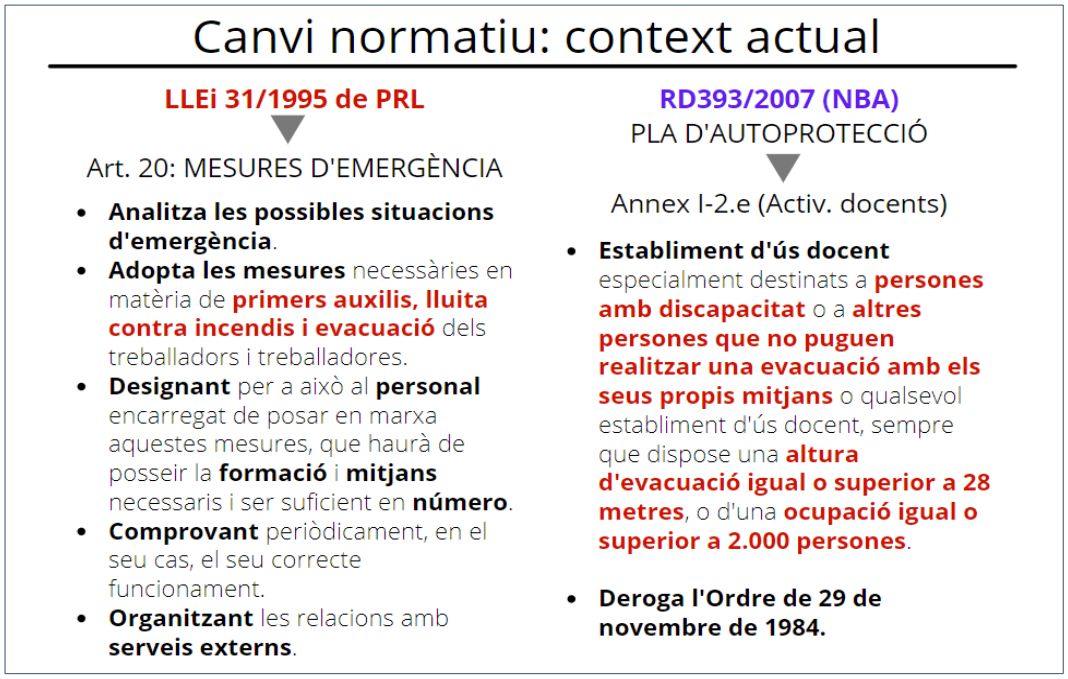
En matèria de mesures d'emergència i plans d'autoprotecció en els centres educatius no universitaris l'escenari legal va patir un canvi amb la publicació en novembre de 1995 de la Llei de prevenció de riscos laborals i la publicació en 2007 del Reial decret 393/2007, pel qual s'aprova la Norma Bàsica d'Autoprotecció (d'ara en avant NBA). De manera que podem parlar d'una situació anterior a la publicació d'aquestes normes legals i una altra posterior o actual.

L'**Ordre de 31 de gener de 1995** obligava tots els centres d'ensenyament no universitari a disposar d'un pla d'autoprotecció amb unes característiques i contingut definit.

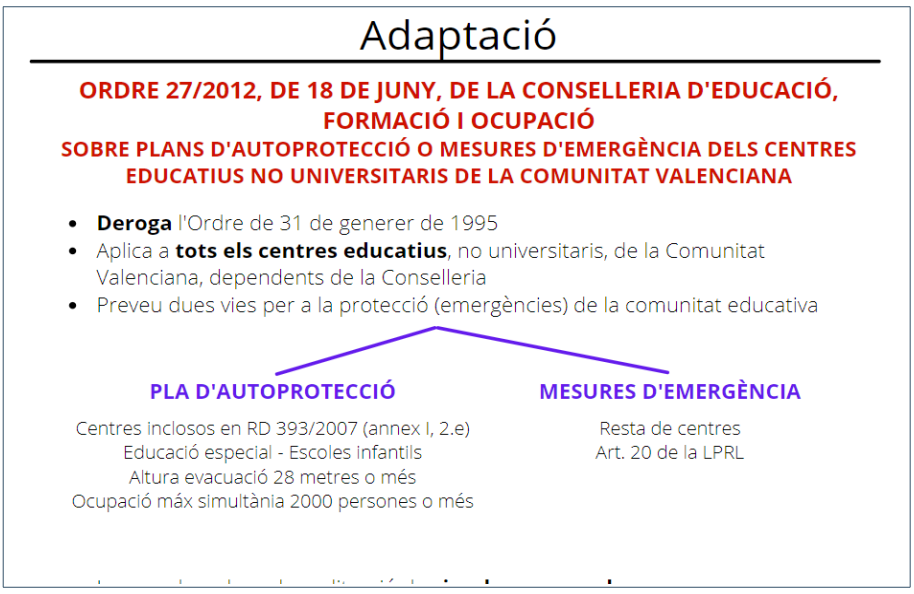
La publicació de l'LPRL el novembre de 1995 obliga de manera general a les empreses (aquest concepte aconsegueix als centres d'ensenyament), segons indica en l'article 20, a l'establiment i implantació de mesures d'emergència.

Posteriorment en 2007, amb la publicació de l'NBA, estableix (annex I) d'una banda un catàleg de centres de treball ("perillosos") que han de disposar, no de les mesures d'emergència a les quals es refereix l'LPRL, sinó que han de disposar i implantar un pla d'**a**utoprotecció amb un contingut mínim proposat en aquesta NBA. Dins d'aqueixos centres catalogats es troben els centres d'ensenyament que reuneixen unes certes característiques.

En definitiva, amb la publicació de la NBA, aquells centres escolars especialment destinats a persones amb alguna mena de discapacitat o a altres persones que no puguen realitzar una evacuació pels seus propis mitjans o qualsevol establiment d'ús docent sempre que dispose una altura d'evacuació igual o superior a 28 metres, o d'una ocupació igual o superior a 2000 persones, han de disposar i implantar un pla d'autoprotecció. Aquest precepte és matisat posteriorment a escala autonòmica per mitjà del Decret 32/2014, del Consell, pel qual s'aprova el catàleg d'activitats amb risc de la Comunitat Valenciana i es regula el registre autonòmic de plans d'autoprotecció. En l'annex es cataloga com a activitat de risc "aquells establiments d'ús docent especialment destinats a persones que no puguen realitzar una evacuació pels seus propis mitjans com: persones discapacitades físiques o psíquiques (centres d'educació especial) i xiquets menors de 3 anys (escoles d'ensenyament infantil de primer cicle)".

Fruit del canvi normatiu anterior a escala estatal, és la publicació de l'Ordre 27/2012, de 18 de juny, de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, sobre Plans de

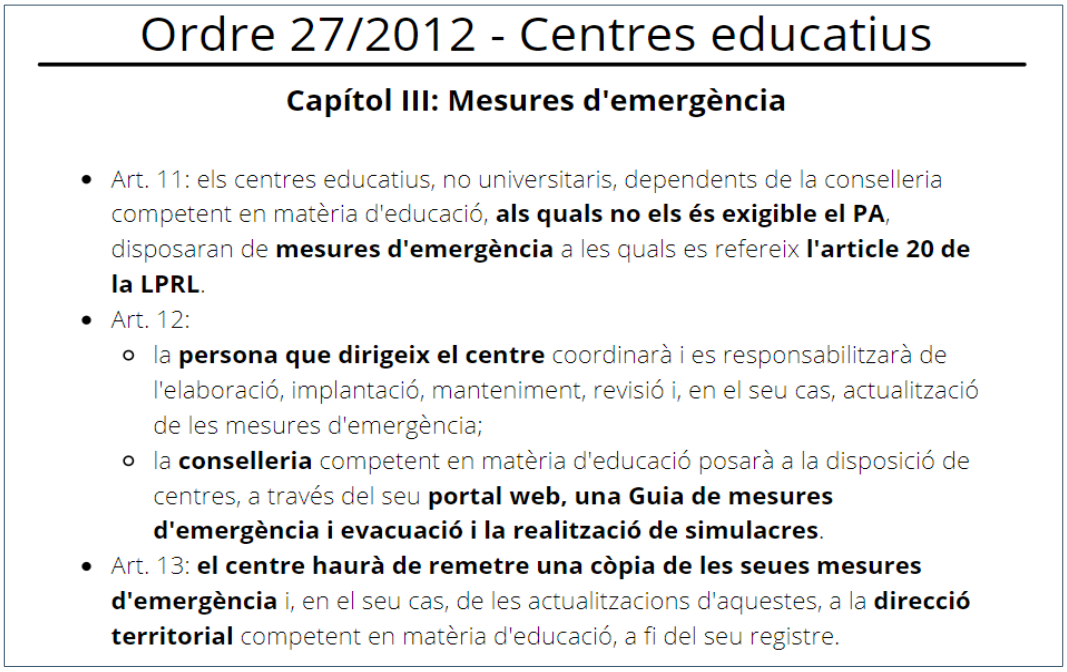

Protecció o Mesures d'Emergència dels centres educatius no universitaris de la Comunitat Valenciana.

L'ordre té per objecte regular els procediments i actuacions destinades a la protecció de la comunitat educativa mitjançant l'elaboració dels plans d'autoprotecció i el compliment de les mesures d'emergència.

Especial transcendència tenen els capítols II (Dels Plans d'Autoprotecció), III (Mesures d'Emergència) i IV (Realització de simulacres i revisió de les instal·lacions).

Ordre 27/2012 - Centres educatius

Capítol IV: Realització de simulacres i revisió d'instal·lacions

- Art. 14:
  - **tots els centres educatius**, no universitaris, dependents de la conselleria competent en matèria d'educació als quals els és exigible bé el PA, ben mesurades d'emergència **hauran de realitzar** en cada curs escolar, almenys una vegada, un **simulacre d'emergència**;
  - es realitzaran, **preferentment, en el primer trimestre** del curs escolar i la **participació** en el mateix és **obligatòria** per a tot el personal que siga present en el centre;
  - els centres elaboraran, a través d'un **formulari en línia** lloc a la seua disposició en la pàgina web de la conselleria, un **informe d'incidències**. Aquest formulari serà **remés en línia, dins dels 10 dies següents** a la realització d'aquest**, a l'INVASSAT**.

11.2. Model de mesures d'emergència

Els objectius del model de mesures d'emergència desenvolupat per als centres educatius són:

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

MESURES D'EMERGÈNCIA DEL CENTRE DOCENT

.....

ADREÇA:

LOCALITAT:

DATA REALITZACIÓ:

DATA ACTUALITZACIÓ:

DATA REVISIONS:

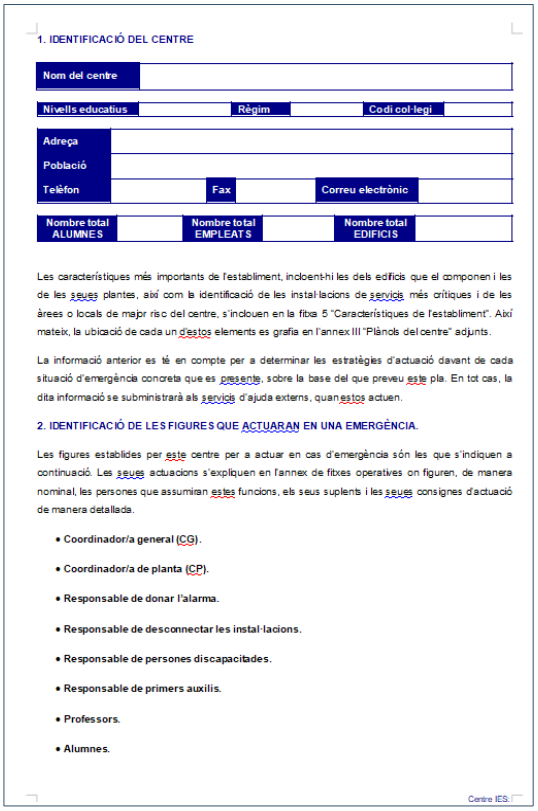
- complir el que s'estableix en l'article 12.2 de l'Ordre 27/2012: "La Conselleria competent en matèria d'educació posarà a la disposició dels esmentats centres, a través del seu portal web, una Guia de Mesures d'Emergència i Evacuació en centres docents...";

- facilitar als centres educatius l'elaboració i implantació de les Mesures d'Emergència a les quals es refereix el mencionat article 12 de l'Ordre.

Per a facilitar la comprensió del model, es va elaborar també una guia, posada així mateix a la disposició dels centres educatius a través del portal web de la Conselleria, que té per objecte aclarir els conceptes i ítems que recull el model i que han de ser emplenats pel centre per a la correcta confecció del document i la seua posterior implantació.

L'estructura formal del model consta de quatre parts clarament diferenciades:

- **Document de Mesures d'Emergència** (pròpiament dit), on bàsicament s'estableixen quins seran les actuacions a dur a terme en cas d'emergència. Es compon dels següents apartats:
  - identificació del centre;
  - identificació de les figures que actuaran en cas d'emergència;
  - actuació en cas d'emergència;
  - implantació de les mesures d'emergència;
  - manteniment de les mesures d'emergència.

1. IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Nom del centre

Nivells educatius | Règim | Codi col·legi

Adreça
Població
Telèfon | Fax | Correu electrònic

Nombre total ALUMNES | Nombre total EMPLEATS | Nombre total EDIFICIS

Les característiques més importants de l'establiment, incloent-hi les dels edificis que el componen i les de les seues plantes, així com la identificació de les instal·lacions de servicis més crítiques i de les àrees o locals de major risc del centre, s'inclouen en la fitxa 5 "Característiques de l'establiment". Així mateix, la ubicació de cada un d'estos elements es grafia en l'annex III "Plànols del centre" adjunts.

La informació anterior es té en compte per a determinar les estratègies d'actuació davant de cada situació d'emergència concreta que es presente, sobre la base del que preveu este pla. En tot cas, la dita informació se subministrarà als servicis d'ajuda externs, quan estos actuen.

2. IDENTIFICACIÓ DE LES FIGURES QUE ACTUARAN EN UNA EMERGÈNCIA.

Les figures establides per este centre per a actuar en cas d'emergència són les que s'indiquen a continuació. Les seues actuacions s'expliquen en l'annex de fitxes operatives on figuren, de manera nominal, les persones que assumiran estes funcions, els seus suplents i les seues consignes d'actuació de manera detallada.

- Coordinador/a general (CG).
- Coordinador/a de planta (CP).
- Responsable de donar l'alarma.
- Responsable de desconnectar les instal·lacions.
- Responsable de persones discapacitades.
- Responsable de primers auxilis.
- Professors.
- Alumnes.

Centre IES:

- **Annex I** amb les següents **instruccions operatives**:
  - IOP1: responsabilitats en una emergència i consignes d'actuació.
  - IOP2: procediment general d'evacuació.
  - IOP3: instruccions bàsiques en primera intervenció.
  - IOP4: instruccions generals per a l'alumnat.
  - IOP5: instruccions generals per al personal.

A continuació es recullen els distints tipus de situacions d'emergència previstes per a este centre, així com les actuacions que s'han establit davant d'estes situacions. Estes actuacions s'expliquen en cada un dels subapartats pertinents i es desenrotllen de manera específica en les instruccions operatives incloses en l'annex I.

Les actuacions previstes per a cada una de les situacions d'emergència considerades, són:

ACTUACIÓ / SITUACIÓ EMERGÈNCIA	EVACUACIÓ	INTERVENCIÓ	CONFINAMENT
	Incendi declarat **Avís de bomba** **Fuga de gas** **Explosió**	**Primers auxilis** **Conat incendi**	**Emergència exterior:** Inundació Accident químic Incendi forestal Etc.

- **Annex II** amb les següents **fitxes de suport** :
  - fitxa 1: directori de telèfons d'emergència;
  - fitxa 2: model d'avís per a ajudes externes;
  - fitxa 3: planificació de necessitats formatives;
  - fitxa 4: informe de valoració de simulacre;
  - fitxa 5: característiques de l'establiment;
  - fitxa 6: dispositius d'alarma.
- **Annex III: plànols**
  - plànol d'emplaçament;
  - plànols per planta (d'evacuació i situació d'equips d'extinció).

INST. OP. 1-1: COORDINADOR/A GENERAL

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

INSTRUCCIÓ OPERATIVA NÚM. 1

MESURES D'EMERGÈNCIA:
RESPONSABLES EN UNA EMERGÈNCIA. CONSIGNES D'ACTUACIÓ

Coordinador/a general

Nom/Càrrec	
Localització (despatx, telèfon)	
Substitut/a	
Localització (despatx, telèfon)	

Funcions generals:
- Rebrà el primer avís davant de qualsevol emergència
- Valorarà les circumstàncies i gravetat de l'emergència i decidirà les mesures que s'hagen de prendre en cada situació, d'acord amb el que preveu este pla.
- Declararà l'incendi
- Declararà el fi de l'emergència
- Gestionarà la comunicació amb els pares i famílies de les persones afectades, per a mantindre'ls informats.
- Rebrà i mantindrà la comunicació amb les ajudes externes i estarà pendent de les instruccions que les autoritats li aniran proporcionant. Serà l'interlocutor amb estes ajudes externes.
- Rebrà la informació de tots els responsables en cas d'emergència.

En cas d'evacuació:
- Decidirà l'evacuació, organitzant-la en qualsevol dels supòsits que l'originen.
- Disposarà d'una llista actualitzada dels alumnes per classe.
- Serà informat pels coordinadors de planta de les incidències. Així mateix estos l'informaran una vegada que s'haja organitzat la gent en el "punt de reunió".

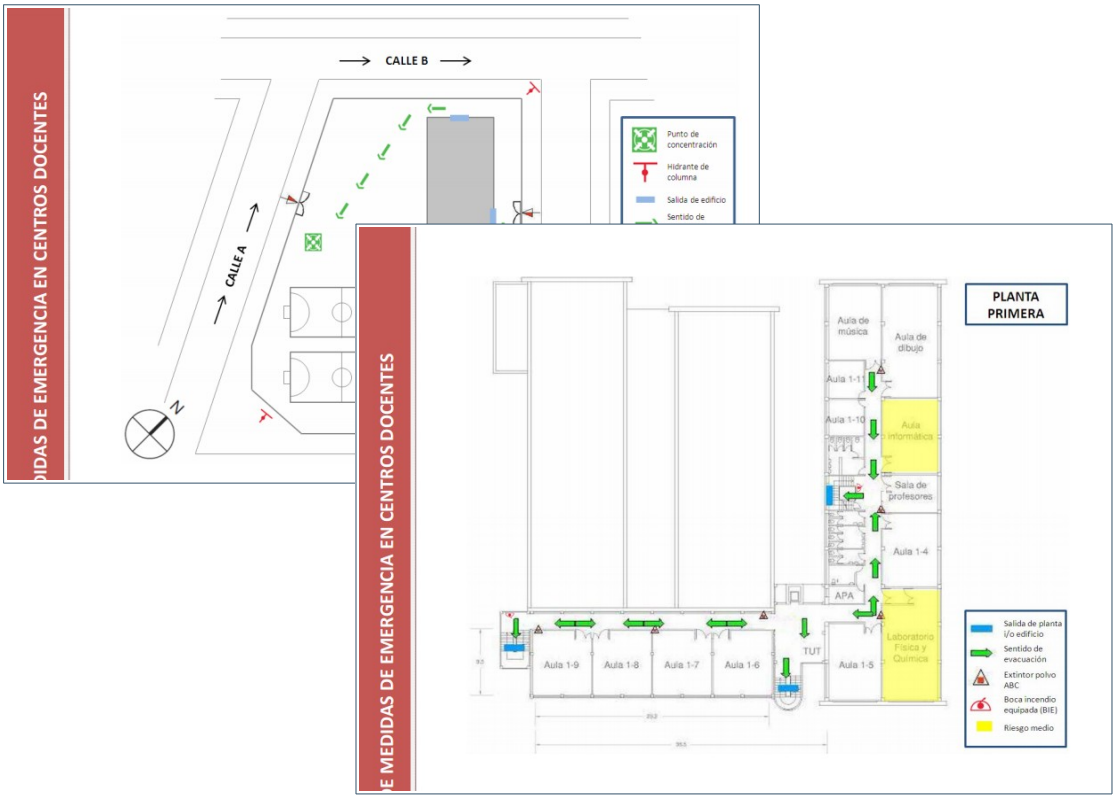
En cas de confinament:
- En general, les mateixes instruccions que en cas d'evacuació.
- Informarà els coordinadors de planta de les circumstàncies que obliguen al confinament.
- S'informarà permanentment sobre l'evolució del risc que obliga al confinament, a través dels servicis d'emergència o les autoritats de Protecció Civil.

En cas de simulacre:
- Dissenyarà el simulacre anual, en col·laboració amb la direcció del centre i la resta d'agents implicats.
- Omplirà i enviarà l'informe oportú.

Data:	Data:	Data:
Firma Sr./Sra.: DIRECTOR/A DEL CENTRE	Firma Sr./Sra.: TITULAR	Firma Sr./Sra.: SUPLENT

Centre IES

INSTRUCCIÓ OPERATIVA 1.1: NOMENAMENT I CONSIGNES D'ACTUACIÓ COORDINADOR/A GENERAL

REFERÈNCIES NORMATIVES

COMUNITAT VALENCIANA. Decret 32/2014, de 14 de febrer, del Consell, pel qual s'aprova el Catàleg d'Activitats amb el risc de la Comunitat Valenciana i es regula el Registre Autonòmic de Plans d'Autoprotecció. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* [en línia], 17.02.2014, núm. 7215. [Consulta: 16.03.2021]. Disponible en: https://www.dogv.gva.es/va/eli/es-vc/d/2014/02/14/32/

COMUNITAT VALENCIANA. Llei 2/2004, de 28 de maig, de la Generalitat, de creació de l'Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* [en línia], 01.06.2004, núm. 4765. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.dogv.gva.es/va/eli/es-vc/l/2004/05/28/2/con/

COMUNITAT VALENCIANA. Ordre de 27/2012, de 18 de juny, de la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació, sobre plans d'autoprotecció o mesures d'emergència dels centres educatius no universitaris de la Comunitat Valenciana. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* [en línia], 26.06.2012, núm. 6804. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.dogv.gva.es/va/eli/es-vc/o/2012/06/18/27/

COMUNITAT VALENCIANA. Ordre de 31 de gener de 1995, de la Conselleria d'Educació i Ciència, sobre autoprotecció de centres d'Educació Infantil, Primària, Secundària i Ensenyaments de Règim Especial, dependents de la Generalitat Valenciana. *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* [en línia], 04.05.1995, núm. 2500. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.dogv.gva.es/va/eli/es-vc/o/1995/01/30/(1)/

ESPANYA. Constitución Española. *Boletín Oficial del Estado* [en línia], 129.12.1978, núm. 311. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/(1)/con

ESPANYA. Ley 31/1995, de 8 de noviembre, de prevención de Riesgos Laborales. *Boletín Oficial del Estado* [en línia], 10.11.1995, núm. 269. [Consulta: 13.04.2021]. Disponible en: https://www.boe.es/eli/es/l/1995/11/08/31/con

ESPANYA. Ley 54/2003, de 12 de diciembre, de reforma del marco normativo de la prevención de riesgos laborales. *Boletín Oficial del Estado* [en línia], 13.12.2003, núm. 298. [Consulta: 13.04.2021]. Disponible en: https://www.boe.es/eli/es/l/2003/12/12/54

ESPANYA. Real Decreto 39/1997, de 17 de enero, por el que se aprueba el Reglamento de los Servicios de Prevención. *Boletín Oficial del Estado* [en línia], 31.01.1997, núm. 27. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.boe.es/eli/es/rd/1997/01/17/39/con

ESPAÑA. Real Decreto 393/2007, de 23 de marzo, por el que se aprueba la Norma Básica de Autoprotección de los centros, establecimientos y dependencias dedicados a actividades que puedan dar origen a situaciones de emergencia. *Boletín Oficial del Estado* [en línia], 24.03.2007, núm. 72. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: https://www.boe.es/eli/es/rd/2007/03/23/393/con

ORGANIZACIÓN INTERNACIONAL DEL TRABAJO (1929). *Recomendación sobre la prevención de los accidentes del trabajo, 1929 (núm. 31)*. En: *NORMLEX* [en línia]. Ginebra: OIT. [Consulta: 14.04.2021]. Disponible en: https://www.ilo.org/dyn/normlex/es/f?

p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R031

REFERÈNCIES TÈCNIQUES

CASTEJÓN VILELLA, Emilio (2017). *Las causas de los accidentes de trabajo: una reflexión crítica sobre la sabiduría convencional* [en línia]. Las Palmas de Gran Canaria: Fedeport. [Consulta: 20.04.2021]. Disponible en: http://fedeport.com/archivos_web/noticias/2.%20Ponencia%20Sr.%20Castejon.pdf

CASTELLANOS ALBA, Juan Carlos. La prevención de riesgos laborales como materia transversal en la educación secundaria obligatoria (ESO) y en el bachillerato [en línia]. Burjassot: INVASSAT, 2014. 19 p. [Consulta: 17-10-2019]. (Apuntes técnicos del Invassat; 14-1). Disponible en: http://invassat.gva.es/documents/161660384/169514954/AT-140102+La+prevenci%C3%B3n+de+riesgos+laborales+como+materia+transversal+en+la+educaci%C3%B3n+secundaria+obligatoria+%28ESO%29%20y+en+el+bachillerato/116fbeed-0d76-4957-8d76-a148b3e79310

COMUNITAT VALENCIANA. Conselleria d'Educació, Cultura i Esport (2013). *Guia per a la implantació del model de mesiures d'emergència en centres docents.* [en línia]. València: Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. 11 p. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: http://sai.edu.gva.es/sites/default/files/docs/Guia_medidas_emergencia_V.pdf

INSTITUT VALENCIÀ DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL (INVASSAT) (2014-). *Manual básico de seguridad y salud en el trabajo* [en línia]. Burjassot: INVASSAT. 20 v. [Consulta: 26.04.2021]. Disponible en: http://invassat.gva.es/es/manual-basico-sst

INSTITUTO ANDALUZ DE PREVENCIÓN DE RIESGOS LABORALES (2012). *II Encuesta andaluza de condiciones de trabajo* [en línia]. Sevilla: IAPRL. 202 p. [Consulta: 21.04.2021]. Disponible en: https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/II%20Encuesta%20Andaluza%20de%20Condiciones%20de%20Trabajo(1).pdf

INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO (Espanya) (2002). *La seguridad y la salud en el trabajo como materia de enseñanza transversal : guía para el profesorado de enseñanza secundaria* [en línia]. 3ª ed. Madrid: INSHT. 163 p. [Consulta: 13.04.2021]. NIPO 211-02-029-3. Disponible en: https://www.insst.es/documentacion/catalogo-de-publicaciones/la-seguridad-y-la-salud-en-el-trabajo-como-materia-de-ensenanza-transversal.-guia-para-el-profesorado-de-ensenanza-secundaria

INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO (Espanya) (2008). *La seguridad y la salud en el trabajo como materia de enseñanza transversal : guía para el profesorado de enseñanza primaria* [en línia]. 5ª ed. Madrid: INSHT. 157 p. [Consulta: 13.04.2021]. NIPO 211-02-031-7. Disponible en: https://www.insst.es/documentacion/catalogo-de-publicaciones/la-seguridad-y-la-salud-en-el-trabajo-como-materia-de-ensenanza-transversal.-guia-para-el-profesorado-de-ensenanza-primaria-5-ed

INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO (Espanya) (2011). *Encuesta Nacional de gestión de la seguridad y salud en las empresas ENGE 2009* [en línia]. Madrid: INSHT. 154 p. [Consulta: 21.04.2021]. NIPO: 792-11-082-9. Disponible en: https://www.insst.es/documents/94886/96082/Encuesta+Nacional+de+Gesti%C3%B3n+de+la+Seguridad+y+Salud+de+las+Empresas.pdf/1a25c779-440f-4e93-85fb-e6ee28156ef7?t=1522939656000

INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO (Espanya) (2011). *Estrategia española de seguridad y salud en el trabajo, 2007-2012. Plan de Acción para el Impulso y Ejecución de la Estrategia Española de Seguridad y Salud en el Trabajo, 2007-2012* [en línia]. Madrid: INSHT. 140 p. [Consulta: 09.04.2021]. NIPO 792-11-009-1. Disponible en: https://www.insst.es/documentacion/catalogo-de-publicaciones/estrategia-espanola-de-la-seguridad-y-salud-en-el-trabajo-2007-2012-

INSTITUTO NACIONAL DE SEGURIDAD E HIGIENE EN EL TRABAJO (Espanya) (2017). *Encuesta Nacional de Condiciones de Trabajo. 2015 6ª EWCS España* [en línia]. Madrid: INSHT. 154 p. [Consulta: 21.04.2021]. Disponible en: https://www.insst.es/documents/94886/96082/Encuesta+Nacional+de+Condiciones+de+Trabajo+6%C2%AA+EWCS.pdf/abd69b73-23ed-4c7f-bf8f-6b46f1998b45?t=1529925974398

INSTITUTO NACIONAL DEL CONSUMO (Espanya) (2013). *Programa de prevención de lesiones : detección de accidentes domésticos y de ocio 2011* [en línia]. Madrid: INC. 209 p. [Consulta: 20.04.2021]. Disponible en: https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/docs/documentos/consumo/estudios/informe_DADO_2011_2012.pdf

INSTITUTO REGIONAL DE SEGURIDAD Y SALUD EN EL TRABAJO (Madrid) (2016). *Metodología y técnicas analíticas para la investigación de accidentes de trabajo* [en línia]. Madrid: IRSST. 116 p. [Consulta: 21.04.2021]. Disponible en: http://www.madrid.org/bvirtual/BVCM015632.pdf

INVASSAT

Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

www.invassat.gva.es

secretaria.invassat@gva.es

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball